

Jpravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddetek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
Telefon št. 190.
Računi pri ošt. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

zhajo vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strassmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Nova bolgarska vlada

Istega dne, ko je bila v Ankari podpisana trojezvezna pogodba med Turčijo, Anglijo in Francijo, je iz Sofije prišla vest, da je vlada dr. Kiosevanova podala ostavko. Zaradi te neposredne časovne zveze so se sama po sebi pojavila ugibanja o povezanosti bolgarske vladne krize z novim mednarodnim dogodom, katerega vpliv sega v veliki meri tudi na ves Balkan. Iskale so se vse mogoče zveze med obema dogodkoma in se je bolgarski vladni krizi pripisovalo predvsem zunanje politično ozadje.

Bolgarija je ob izbruhu sedanje vojne proglasila svojo nevtralnost, ne da bi se zaradi tega odrekla pozornemu zasledovanju mednarodnih dogodkov. Osnove bolgarske zunanje politike pa so ostale nespremenjene. Označili bi jih lahko na kratko z naslednjimi gesli: nevmešavanje v spore med velesilami, čuvanje državne neodvisnosti in nedotakljivosti mirne rešitve nekaterih sporov, ki ovirajo ureditev dobrih odnosov s sosedji ter nadaljevanje dosedanje politike prijateljstva z Jugoslavijo. Bolgarska politika je v zasledovanju teh ciljev polagala seveda veliko pozornost na nekatere nove činitele, ki so se pojavili v splošni evropski politiki in posebej na Balkanu. Tako se je v zadnjem času naglo boljšala zlasti bolgarsko razmerje do Rusije in ugodno rešitev nekaterih svojih teženj so v Sofiji pričakovali predvsem od ugodnega zaključka turško-ruskih pogajanj. Tudi italijanski činitelj v smislu prizadevanj za širše sporazumevanje med balkanskimi državami ostal brez vpliva na bolgarsko politiko, saj se je prav v zadnjem času mnogo pisalo o umaknitvi bolgarskih in turških čet s skupne meje, napovedovalo pa je tudi podobno umaknitve čet z bolgarsko-rumunske meje. Vse to naj bi se zgodilo pod vplivom novega madžarsko-rumunskega pomirjenja, ki se je izvršilo z jugoslovanskim posredovanjem in italijanskim odobravanjem.

Seveda pa so se vzporedno s temi težnjami po medsebojni izravnavi na vsem balkanskem področju pojavljali tudi pritiski za rešitev nekaterih spornih vprašanj. Bolgarska politika je razne možnosti v tej zvezi gotovo upoštevala in čakala na nadaljnji razvoj, ne da bi se med tem izneverila svoji liniji stroge nevtralnosti, ki jo je zavzela že takoj ob izbruhu sedanjega konflikta, ko se novi činitelji v evropski politiki niso še pojavili na balkanskem obzorju. Nemško-rusko sodelovanje je potem odprlo Rusiji pot do večjega vpliva na Balkanu, istočasno pa je tudi Italija aktivnejše posegla v razvoj dogodkov v tem pasu, predvsem z željo, da ga povsem izloči iz sedanjega konflikta. Ankarski pakt je končno utrdil tudi angleške in francoske pozicije na evropskem jugovzhodu, tako da je vseh pet velesil naenkrat poudarilo svojo prisotnost na tem važnem področju, vseh pet pa vsaj enkrat z željo, da bi se vojna na ta predel Evrope ne razširila, dasi so seveda za vsako izmed njih odločali v tej politiki posebni razlogi.

Po vsem tem razvoju so mnogi skleпали na zunanje politično ozadje bolgarske vladne krize in na možnost nove bolgarske orientacije. Ne zdi se pa, da bi rešitev krize in sestave nove vlade dr. Kiosevanova, ki ne kaže pomembnejših osebnih sprememb, potrjevala te domneve. Nasprotno, vse kaže, da se tudi po rešitvi krize smernice bolgarske zunanje politike ne bodo spremenile in da bo skušala Bolgarija v skladu s svojo nevtralnostjo in večkrat poudarjeno miroljubnostjo najti primerno ravnanje tudi med silami, ki se sedaj pojavljajo v balkanski soseščini. To pa lahko vodi samo k poglobitvi odnosov s sosedji in s tem k splošnemu balkanskemu sodelovanju, ne pa narobe. Za to jamči že sama osebnost Kiosevanova na čelu nove vlade. Realno gledanje Kiosevanova na položaj se je že doslej izkazalo koristno tako za bolgarske kakor tudi za širše balkanske interese.

V kolikor pa gre v sedanji krizi tudi za notranje politično ozadje, sodimo, da pomeni ostavka šeste in imenovane sedme vlade dr. Kiosevanova samo eno izmed postaj postopnega notranjega urejanja naše sosedje. V dneh krize, ki je trajala štiri dni, so se tudi v tem pogledu pojavila razna ugibanja razširjenja vlade na nekakšni koncentracijski osnovi ter v smislu večjega sodelovanja s sobranjem. Proti verjetnosti politične koncentracije je govorila okolnost, da bi to nasprotovalo novemu ustavnemu stanju. V pogledu sodelovanja s sobranjem pa se je Kiosevanov že doslej skušal približati željam narodnih zastopnikov, ki so že večkrat pokazali mnogo zdravega kritizma. Tako je Kiosevanov v juliju lanskega leta izjavil v sobranju, da ni njegova vlada nikdar mislila na to, da bi v Bolgariji uvedla nedemokratski režim, ki bi bil v nasprotju z

Druga faza pogajanj s Finci

Glavna finska delegata dr. Paasikivi in finančni minister dr. Tanner bosta znova odpotovala iz Moskve v Helsinke, da sporočita finski vladni pismene ruske predloge — O ruskih zahtevah še vedno nič točnih poročil

London, 24. okt. s. Po poročilih iz Moskve so razgovori, ki jih je imela finska delegacija snoči v Kremliju, trajali do treh zjutraj. Danes dopoldne se je razširila govorica, da bo finska delegacija poslala v Helsinke svoje zastopnike, ki naj finski vladni poneso ruske predloge, postavljene pismeno. Pozneje je bilo uradno javljeno iz Helsinkov, da se vrtna v Helsinke voditelj delegacije dr. Paasikivi in finančni minister Tanner, ostali člani delegacije pa ostanejo v Moskvi. Zastopnik finskega zunanjega ministrstva je izjavil, da ne pomeni odhod voditeljev delegacije iz Moskve ničesar alarmantnega, da pa ni še sigurno, ali se bo dr. Paasikivi še vrnil v Moskvo in ali se bodo pogajanja z Rusijo nadaljevala po diplomatski poti. O vsebini finsko-ruskih razgovorov še vedno ni nobenih avtentičnih podatkov.

V angleških uradnih krogih opozarjajo, da rusko-finska nenapadna pogodba iz leta 1932 poteka šele leta 1945; do tedaj sta v smislu pogodbe Rusija in Finska obvezani, da vsa medsebojna vprašanja uredita na mirnem načinu.

V splošnem prevladuje v finskih uradnih krogih glede pogajanj optimizem. Kakor poročajo iz zasebnih virov, Rusija nikakor ne zahteva Aalandskih otokov, temveč samo garancijo od Finske, da bodo ostali nevtralni. Rusija res hoče odstop nekaj manjših otokov v Finskem zalivu, ne namerava pa nastaniti svojih posadk na finskih otocih.

Moskva, 24. okt. s. »Exchange Telegraph« poroča: Rusko-finska pogajanja so bila včeraj obnovljena. Kakor kaže, je šlo tokrat samo za politične razgovore, kjer niso bili navzoči ne vojaški, ne gospodarski strokovnjaki. Kakor se doznava, je finski finančni minister prinesel v Moskvo tudi dokument, ki ga je na nekem kongresu l. 1917 podpisal tudi Stalin, ki se v tem dokumentu skupno z ostalimi podpisniki zavzema za svobodo Finske in zagotavlja neomejeno podporo v borbi za osamosvojitve. Finski krogi se nadejajo, da bo ta dokument mnogo pripomogel k olajšanju pogajanj. Vrh tega spominjajo na to, da je finančni minister Tanner l. 1905. rešil Stalinu življenje, češar Stalin gotovo še ni pozabil.

New York, 24. okt. s. Po poročilih iz Helsinkov je finska delegacija odpotovala iz Moskve zato, ker na podlagi svojih pooblastil ni mogla brez posvetovanja s svojo vlado sprejeti zahtev, ki jih je postavila ruska vlada.

Nemčija bo vrnila Litvi Klajpedo

London, 24. okt. s. Pred par dnevi razširjene vesti, da bo Nemčija vrnila Litvi Klajpedo, dobivajo sedaj docela konkretno obliko. »Times« poročajo iz Kovna in iz Rige, da se o tem že vodijo pogajanja. Zaenkrat bo sklenjen sporazum, po katerem bo Nemčija prepustila Klajpedo Litvi za dobo 55 let. Ta pogoj je stavila Rusija pri pogajanjih z Nemčijo in to je tudi vzrok, da so Nemci že porušili vse utrdbe, ki so jih začeli graditi takoj po zasedbi Klajpede.

London, 24. okt. s. Litovsko vojaško poveljstvo je odredilo, da litovska vojska začne z okupacijo vilenškega ozemlja. Pričakujejo, da bo Vilna zasedena jutri. Rusko-litovska vojaška pogajanja se nadaljujejo. Rusko vojaštvo bo zasedlo odredne garnizije v Litvi najbrže prihodnji teden.

Razočarani Rusi

London, 24. okt. s. Po poročilih iz Moskve so Rusi zelo razočarani nad estonsko lukko Baltički port, ki so jo te dni zasedli. Po arhivskih podatkih bi bili morali najti tam močno utrjeno pristanišče, v resnici pa se je izkazal Baltički port samo kot drugovrstna ribiška luka s peščinami in na pol dograjenim obrežjem.

Ruske čete, ki še vedno prihajajo na Estonsko, spijo kljub hudemu mrazu pod šotiri.

Izseljevanje Nemcev iz Baltika

London, 24. okt. s. Skupno število Nemcev, ki se bodo iz baltičskih držav morali izseliti v Nemčijo, znaša okoli 100.000. Njihovo premoženje cenijo nad 1.200.000.000 nemških mark.

razpoloženjem naroda. Seveda pa se mora tudi demokratska oblika vlade prilagoditi novim potrebam in ne sme biti v nasprotju s težnjami po solidarnosti vseh zdravih političnih in socialnih sil v narodu.

Ta razvoj za površno oko ni bil poseben viden, med drugim tudi zato ne, ker ni bilo večjih notranjih pretresov. Zahteval pa je vendarle nič manj kakor s sedanjo vred šest rekonstrukcij vlad, ki jim je bil od 23. novembra 1935 na čelu dr. Kiosevanov. V novi vladi sta ostala oba parlamentarca, ki sta bila pritegnjena v njo že pri predzadnji rekonstrukciji. Razen štirih novincev, ki so politično še več ali manj nepopisani listi, so vsi ostali ministri bili že člani dosedanje vlade.

London, 24. okt. s. Po poročilih iz Kodanjske je doslej odšlo iz Talina v Nemčijo 4000 Nemcev, nad 6000 pa jih odide jutri.

Libava — glavno rusko oporišče na Letonskem

Stockholm, 24. okt. s. Kakor se doznava, bodo Rusi zgradili v letonski lukvi Libavi svoje glavno oporišče. V luko je prispelo že več ruskih vojnih ladij, iz Talina pa je na poti nadaljnjih 15 ruskih vojnih ladij.

Ruski poslanik v Stockholmu odpotoval v Moskvo

Stockholm, 24. okt. s. Ruski poslanik pri švedski vladi je odpotoval za krajši čas v Moskvo.

Rusko-nemški gospodarski posveti

Amsterdam, 24. okt. AA (Stefani). Spridlo pomanjkljivih železniških zvez prouč-

jeta Rusija in Nemčija možnost povečanja prometa z ladjama. Rusija misli zboljšati vodne poti med Volgo in Severnim morjem, ker upa, da abo tako lahko podvoji prevoz med Kaspiškim in Baltičkim morjem.

Saradzoglov ekspozice o razgovorih v Moskvi

Ankara, 24. okt. AA. Zunanji minister Saradzoglu je podal parlamentarnim klubom republikanske stranke ekspozice o svojih moskovskih razgovorih, ki je trajal dve uri. Nato je izšel naslednji komunikat: Jasnost in točnost izmenjave misli glede stvari, ki so bile na dnevnem redu, in vzajemne izjave, ki so potrdile iskrenost prijateljstva med Turčijo in Rusijo, je klub republikanske stranke z zadovoljstvom sprejel.

Rumunski poslanik v Ankari pozvan v Bukarešto

Ankara, 24. okt. br. Rumunski poslanik v Ankari je bil nujno pozvan v Bukare-

što. Danes je z letalom odpotoval v Ankaro. V Rumuniji se bo mudil le nekaj dni.

Kam je bilo poslano rusko zlato?

London, 24. okt. AA. Stefani: Pred 14 dnevi so angleški časopisi objavili vest, da je sovjetska vlada poslala nemški vlad 17 in pol tone zlata v palicah. Ta vest je zbudila globok vtis pri onih osebnostih v Veliki Britaniji, ki so se nadejali, da bodo odnesli zmago nad Nemčijo s pomočjo zapore. Diplomatski urednik »Daily Telegrapha« pa zdaj trdi, da je zvedel, da zlato, o katerem je bilo govora, ni bilo poslano v Nemčijo, pač pa da je bilo depozirano v holandski banki in sicer ne na račun nemškega rajha, pač pa na račun ruske vlade, ki se ga bo poslužila, kakor piše omenjeni list za nakup blaga v Zedinjenih državah, za kar ne obstoja nikake težave, ker je Rusija v sedanji vojni nevtralna.

Ribbentropovi očitki Angliji

Nemški zunanji minister je imel snoči v Gdansku govor, v katerem je vehementno napadal Anglijo in zvrčal nanjo vso odgovornost za sedanjo vojno

Gdansk, 24. okt. br. Nocoj ob 20.15 je na velikem zborovanju v Gdansku ob priliki proslave dneva bivših bojevnikov govoril nemški zunanji minister Ribbentrop, ki je prispel davi z letalom iz Berlina. Govor je trajal dobro uro.

Uvodoma je Ribbentrop opozoril na razvoj narodno-socialističnega gibanja v Gdansku, kakor je obeležil razvoj poljsko-nemških odnosov od leta 1934 dalje, posebej pa od 24. oktobra preteklega leta, ko je poljskemu poslaniku Lipskemu prvič postavil predloge za novo ureditev odnosov s Poljsko, priključitev Gdanska k Nemčiji in ureditev eksteritorialnih prometnih zvez med Poljsko in Nemčijo. Ker je sedaj poljski problem po njegovem mnenju rešen, bo nemška država skrbela za to, da bo njena nova interesna sfera na evropskem vzhodu na novo razdeljena tako kakor odgovarja pravi interesom obtega miru. Za vzdrževanje miru na tem področju bosta odsej jamčili obe evropski velesili Nemčija in Sovjetska Rusija.

Zatem je Ribbentrop kratko obeležil razvoj odnosov do Francije. Že leta 1933 se je pripravil na nemško pobudo sestank Hitlerja z Daladierom, na katerem naj bi se razčistili francosko-nemški odnosi in uredilo razmerje obeh držav. Daladier pa je v zadnjem hipu odpovedal in nekaj tednov pozneje je moral podati ostavko na svoj položaj, kar je povzročila angleška diplomacija. Lani je Ribbentrop v Monakovo Daladiera na to opozoril in Daladier mu je tedaj dal odgovor, ki je mnogo pomenil: Komu to pravite?

Tudi vse naslednje poskuse za sporazum s Francijo je Anglija onemogočila.

Tudi sporazum z Anglijo je bil zmerom osnova Hitlerjeve zunanje politike. Že od 30. januarja 1933 Hitler ni nehal delovati za sporazum. To je dokazal v vseh svojih govorih, dejanjih in tudi v tem, da je poslal s posebno mislijo v London Ribbentropa, ki je stavi odgovornost angleškim politikom čisto konkretne ponudbe:

1. Angleško-nemški sporazum o pomorskih oboroženih silah v razmerju 35 proti 100. 2. Zagotovitev nedotakljivosti meja Belgije, Holandske in Francije po Nemčiji. 3. Spoštovanje britanskih interesov po vsem svetu po Nemčiji ter nemških interesov v vzhodni Evropi po Angliji. 4. Pogodba o vzajemni pomoči med obema državama, po kateri bi se le Nemčija obvezala, da bo Angliji priskočila na pomoč s svojim brodomjem in z določenim številom divizij svojega vojaštva, če bi bilo treba zaščititi imperij. Anglija je to odklonila in je trdovratno zasledovala politiko proti Nemčiji.

Šele po končnem spoznanju te angleške politike je Hitler izvajal realne konsekvence.

Dr. Kiosevanov, ki je že skoro štiri leta predsednik bolgarske vlade in ob enem zunanji minister, je vodil doslej in bo gotovo vodil tudi v bodoče bolgarsko zunanjo in notranjo politiko v tesnem sporazumu s krono, katere zaupanje uživa. V dobo njegovega predsednikovanja pada tudi poglavitvev jugoslovensko-bolgarskih odnosov in sklenitev pakta o večnem prijateljstvu med obema bratskima državama. Odmev tega pakta v najširših plasteh narodov na obeh straneh je zgovorno potrdil, da je ta politika uživala zaupanje ljudstva. Trdno smo prepričani, da bo zato tudi nova Kiosevanova vlada nadaljevala to popularno politiko, ki postaja nova tradicija naših narodov.

ce iz nastalega položaja. Dosegel je zblizanje z italijanskim sredozemskim imperijem in prijateljstvo z Japonci na Daljnem vzhodu. Pred kratkim se je končno priključila nemškimi prijateljem še Rusija, kar predstavlja novo načelno orientacijo nemške politike.

Že od januarja 1933 se je angleška vlada tajno in načrtno pripravljala za borbo proti Nemčiji. Monakova konferenca se je lani napak razlagala kot veliko mirovno delo Chamberlaina. Angleži čehom niso pomagali le zaradi tega, ker niso bili dovolj oboroženi. Hkratu s svojo mirovno ponudbo v poslanski zbornici je Chamberlain takoj po monakovski konferenci v spodnji zbornici predložil tudi gigantski angleški oboroževalni program. Chamberlain ni prišel v Monakovo, da bi vojno preprečil, nego jo je odgodil do trenutka, ki bi bil za Anglijo najbolj primeren.

Nesmisel je Nemčiji očitati imperializem. Nemčija hoče le zagotoviti nemškemu narodu življenje in bodočnost v življenjskem prostoru, v katerem si bo lahko razvil primeren življenjski standard in kulturni razvoj. Versajski diktat je padel, na vzhodu ima Nemčija sedaj prostor, na katerem se bodo lahko naselili njeni državljani in tudi drobci nemških manjšin iz raznih držav. Hitler hoče na ta način ustvariti nove etniške meje in odpraviti sleherni možnost novih sporov. Meje nemške države na vzhodu, severu, jugu in zapadu so dokončne. Razen kolonij, razen nujnega kolonialnega razmaha, ki je za vesele kot Nemčija potreben, Nemčija nima nobenih zahtev več. Da so se v Evropi ustabile tako stabilne razmere, je zgolj zasluga Hitlerja.

Posvetovanja v Berlinu

Nemški politični krogi zanikajo, da bi imeli sedanji Hitlerjevi razgovori kako izjemno važnost

London, 24. okt. s. Po poročilih iz Berlina so nemški okrožni vodje, ki so bili zbrani na razgovoru s kancelarjem Hitlerjem, zopet odpotovali iz Berlina na svoja službena mesta. O vsebini njihovih razgovorov ni bilo izdano nobeno poročilo.

Rim, 24. okt. s. Po informacijah nevtralnih opazovalcev se nagibajo rimski politični krogi k naziranjem, da pomenijo Hitlerjeva posvetovanja z vojaškimi in političnimi krogi pripravo za novo diplomatsko akcijo. Hitler se je odločil za to zaradi tega, ker niti Italija, niti Rusija zaenkrat nečeta spremeniti svojega dosedanjega stališča. Kljub vsem pomislekom Italija pozitivno ocenjuje ankarski pakt, zlasti kar se tiče varnosti na Balkanu, Anglija in Francija pa s svoje strani storita vse, da Italijo v tem prepričanju še okrepita.

Nemci o razgovorih

Berlin, 24. oktobra. AA. (DNB) Tukajšnji politični krogi smatrajo, da so vse iznosne vesti, da je imel vodja rajha Hitler te dni odločilne razgovore z zunanjim ministrom v zvezi z mednarodnim položajem, le gole domneve in kombinacije, ki nimajo stvarne podlage. Isti krogi pripominjajo, da tuje časopise od časa ob časa objavljajo domneve o dogodkih v Nemčiji, a predvsem tik pred dnevi, kadar kdo od odgovornih nemških državnikov govori. Čisto naravno je, da je vodja rajha Hitler v stalnem stiku s posameznimi ministri, predvsem z zunanjim ministrom. V merodajnih krogih poudarjajo, da te dni ni bilo dogodkov tolikšne važ-

Anglija pa je začela sedaj vojno na življenje in smrt. Njena vlada je pričela nevarno igrati z usodo angleškega imperija. Odklonila je tudi poslednjo velikopotezno ponudbo, ki jo je Hitler stavil pred kratkim. Chamberlain je to ponudbo odklonil z zločinsko gesto.

Dne 30. sept. l. 1938 je Chamberlain sklenil v Monakovu na lastno pobudo s Hitlerjem dogovor, po katerem se angleški in nemški narod nikdar več ne bosta vojevala. Že nekaj dni pozneje je imel v Londonu prave hujške govore za vojno proti Nemčiji in končno je 3. septembra 1939 Nemčiji napovedal tudi vojno. Chamberlain je Hitlerjevo ponudbo tolmачil kot znak slabosti Nemčije. Popolnoma je prežil visoko etično vrednost Hitlerjevih izjav ter ponujeno roko zavrnil. Zato je prevzela Anglija tudi popolno odgovornost za vojno. Nemčija sprejema to vojno napoved ter je odločena dovesti jo ne samo do miru, temveč z vsem svojim orožjem do svoje popolne zmage, dokler ne bo popolnoma onemogočen vsakršen napad na njen obstoj.

Chamberlain je proglasil odstranitev nemške vlade. Meni ne prihaja na misel, da bi proglasil odstranitev angleške vlade, ker sem prepričan, da bo angleški narod že sam z njo obračunal, ko bo spoznal, kam ga je dovedla.

V popolni zavesti, da je pravica na njegovi strani, da je do poslednjega trenutka podvzel vse za preprečitev te vojne, bo nemški narod dovedel to vojno z vso silo do zmagoslavnega konca. To jamči tudi njegov vodja Hitler!

nosti, da bi zahtevali kako posebno konferenco, oziroma sklepe izjemne važnosti. Tudi vesti, ki se nanašajo na poročila, katere so podali voditelji rajha veleposlaniki v Moskvi, v Rimu in v Ankari, so pretirane ali lažne. Končno se more reči isto tudi za vesti, ki govorijo o sklicanju novega sveta Nemško stališče je po zadnjem Chamberlainovem govoru dokončno določeno, kajti Chamberlain je zavrnil nemške pobude za mir. Nemčija zdaj tudi ne vidi nobenega razloga, da bi stavila nove predloge za mir ali da bi podvzela kako podobno pobudo.

Majski o skorajšnji sklenitvi miru

London, 24. okt. s. V londonskih krogih mnogo komentirajo dejstvo, da ruski poslanik Majski v vseh krogih, s katerimi pride v stike, izredno mnogo govori o skorajšnji sklenitvi miru. V londonskih krogih smatrajo, da dela to po izrecnem navodilu iz Moskve.

Sven Hedlin demantira

Berlin, 24. oktobra. AA. (DNB) Nemško časopisje objavljajo naslednjo Sven Hedlinovo izjavo: »News Chronicle« je objavil razgovor, ki sem ga imel s stockholmskim diplomatom lista o svojem obisku pri kancelarju nemškega rajha. Moram ugotoviti, da je popolnoma netočna reprodukcija moje izjave in moja pojmovanja prikazal nepravilno kot izjavo nemškega kancelarja Hitlerja. Posebno ona mesta, ki se nanašajo na Rusijo, niso izjave kancelarja nemškega rajha, pač pa moje zasebno mnenje.

Položaj in vloga Rusije v sedanji vojni

Švicarska „National-Zeitung“ o pravih razlogih angleškega optimizma po anbarski pogodbi

Lausana, 24. oktobra. b. Tukašnja „National-Zeitung“ objavlja dalje poročila o odnosu angleškega optimizma v položaju, ki nastal po sklenitvi anbarske pogodbe, da se s turške strani ta pakt ne bo izvajal proti Rusiji. Poročevalec pravi, med drugim: Ako ima kakšna nevarna država namero, da opusti svojo nevtralnost, ali pa misli, da utegne biti k temu prisiljena v svoji vojni, potem je to za njo enako kot za Rusijo. Položaj, ki si ga je ustvarila Rusija z izboljšanjem svojih položajev v Evropi, bi se dal po njenim londonskim krogi tako označiti: Ako se misli, da Rusija udeležiti vojne proti zapadnim vesilam, potem je vse, kar je dosegla od začetka vojne dalje, brez večjega pomena. Ako pa se Rusija obrne proti Nemčiji, potem je njen sedanji položaj neprimeren boljši, kakor pa je bil 1. septembra. Ako bi Rusija hotela prisiliti zapadne vesile, da sprejmeta nemške pogoje, bi se moral spustiti v krvavo vojno. Ako pa bi se odločila za pritisk na Nemčijo, da sprejme ta angleško-francoske pogoje, potem bi enostavno zadostovalo, da stisne okoli Nemčije blokadni obroč. Sprito njene ekspanzije proti severu in jugu bi to do neke mere prisililo tudi skandinavsko in podunavsko državo, da bi se udeležile blokade. Morebitno vojno proti Nemčiji lahko Rusija likvidira z eno samo potezo, medtem ko bi vojna z zapadnimi vesilami pomenila začetek splošne svetovne katastrofe.

Prav iz teh razlogov smatrajo Angleži anbarski pakt za velik uspeh ne glede na njegovo rusko klavzulo. In prav zaradi tega tudi mislijo, da se bo Turčiji posrečilo urediti tudi njene odnose z Italijo ter tako ustvariti sredozemski blok miru.

Zbližanje Italije z Grčijo in Turčijo

Rim, 24. oktobra. b. v. tukajšnjih krogih so z velikim zadovoljstvom pozdravili vest iz Aten, da je Grčija poslala v Tirano generalnega konzula. To gesto grške vlade tolmačijo tu kot dokaz, da je med Italijo in Grčijo nastopilo v zadnjem času popolno pomirjenje, ki obeta še nadaljnje zблиžanje obeh držav. Znano je namreč, da so se italijansko-grški odnosi pred meseci poslabšali predvsem zaradi Albanije. Istočasno prinašajo italijanski listi dolga poročila iz Aten o avdienci italijanskega poslanika pri grškem kralju, kar prav tako tolmačijo kot znak izboljšanja medsebojnih odnosov med nedavnim sporazumom o umaknitvi grških in italijanskih čet z grško-albanske meje. Zbližanju z Grčijo pripisujejo v Rimu še poseben pomen v zvezi z znanimi italijanskimi prizadevanji za splošno pomirjenje Balkana. Razume se samo po sebi, da ves ta razvoj ne bo ostal brez posledic tudi za italijansko-turško zблиžanje, saj si tudi v Ankari utra pot preprčanje, da Turčiji z italijanske strani ne grozi nobena nevarnost. Sleherni sum v tem pogledu je skušala Italija odbiti od sebe že s tem, da je tudi z Dodekanezom odločila vso prekomerno vojaško posadko.

Nič novega na zapadu

Samo praske med izvidniškimi patruljami

Pariz, 24. okt. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je davi objavilo 101. vojno poročilo:

Poročilo ni bilo nobene pomembnejše akcije na fronti.

Pariz, 24. okt. s. Po nekaj dneh popolnega miru, je bilo na zapadni fronti včeraj bolj živahno. Nebo je bilo popolnoma jasno, tako da je bilo vreme za letenje najugodnejše od začetka vojne. Voda, ki je poplavlja zadnje dni večje predele, odteka in tla ponekod zmruzejo, tako da bodo terenski pogoji kmalu omogočali večje akcije. Angleški in francoski vojniki so po ogromni večini v zelo dobri fizični kondiciji.

Včeraj je bilo precej spopadov zapadno od Forbacha. Boji so se razvijali za malo vas, ki leži na nemškem ozemlju na podnožju griča, na katerega vzhodni strani se razprostira gozd Warnat. Na ostalem delu bojišča je bilo mirno.

Ponekod so bile manjše praske, ki niso bile večjega pomena. Slabo vreme in neprestano deževje otežuje operacije in delno tudi službo v zaledju. Zapadno od Forbacha so Nemci večkrat poskušali izvesti napade na francoske postojanke, toda vsi njihovi napadi so bili odbiti. Francoske čete so to vas obdržale. Pri bojih je bil ujet tudi en nemški artiljerijski poročnik. Na odseku vzhodno od Mozele je bilo o prilikah francoskega napada ujetih nekaj nemških vojakov in zaplenjena strojnica težjega kalibra.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 24. okt. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je davi objavilo naslednje vojno poročilo:

Na fronti ni bilo nikakih važnejših bojev.

Francija naročila 2.000 tovornih avtov v Ameriki

New York, 24. okt. s. Francoska vlada je naročila v Zedinjenih državah za svojo vojsko okoli 2000 tovornih avtomobilov, že doslej pa so Zedinjene države poslane

Novi nemški letalci rešeni na odprtem morju

Pri zadnjih svojih podvigih so Nemci zgubili 17 do 18 bojnih letal

Oslo, 24. oktobra. AA. (Reuter) Letalsko eskadriljo neznane narodnosti so opazili nad fjordom Varanger v polarnem morju ob norveško-finski meji.

Grški parnik torpediran v Severnem morju

London, 24. okt. s. V Severnem morju je bil danes optopljen grški parnik »Konstantinos Hadjipateras« (5960 ton). 15 članov posadke se je z rešilnim čolnom rešilo na angleško obalo. Med njimi je tudi kapetan ladje, ki pravi, da je po njegovem mnenju ladjo potopila podmornica. Osem nadaljnjih članov posadke je rešila neka ladja. Pogrešajo tri člane posadke in angleškega pilota, ki je bil na ladji.

Dva nemška letalca tri dni v gumijastem čolnu

London, 24. okt. s. Angleška vojna ladja je danes v Severnem morju rešila dva nemška letalca, ki sta bila že tri dni v gumijastem čolnu na morju. Letalca sta izjavila, da je bilo njuno letalo sestreljeno od nekega angleškega letala in da se je njuno letalo potopilo.

Dva druga nemška letalca sta se danes izkrcala v južnem Seelandu na Danskem. Njuno letalo je padlo v morje v bližini ribiške ladje, ki je oba letalca rešila. Eden izmed njiju je bil ranjen od strela iz strojnice. Oba bosta internirana.

za francosko vojsko čevlje, obleke itd. Kakor je izjavil francoski poslanik v Washingtonu, plačuje Francija vse svoje dobave v Ameriki takoj v gotovini. Francija namerava v kratkem naročiti v Zedinjenih državah tudi večjo množino konj, po odpravi nevtralnega zakona pa tudi vojni material.

Kdo je zastupil nemške vojake na Poljskem

London, 24. okt. s. Današnji »Times« objavlja razgovor svojega dopisnika z dr. Staehelinom, profesorjem na medicinski fakulteti v Baslu. Dr. Staehelin je potrdil, da se je mudil na Poljskem, da je v Jaslu ugotovil pri devetih nemških vojakih zastupljenje za iperitom oziroma strupom žoltega križa. Staehelin je obenem pripomnil, da on sam ni našel nobenih znakov na kakšen način so se vojaki s plinom zastrupili. Tedaj se je bal, da bo njegova diagnoza zlorabljena. Nikdar tudi ni podal kakršnekolik izjave, da bi se bila poljska posluševala tle plinov, ali da bi jih bila dobavila Poljski Anglija. Po njegovem mnenju obstoji bojazen, da pomeni zloraba njegove diagnoze začetek priprav za uporabo strupenih plinov s strani Nemčije in vojni.

Odstranitev otrok iz okoliš angleških vojnih luk

London, 24. okt. s. Državni tajnik za Skotsko je sporočil, da bodo evakuirani vsi otroci iz mest Queensferry in Inverkeithing, ki ležijo ob obeh dohodih k železniškemu mostu čez Firth of Forth.

Vprašanje izmenjave vojnih ujetnikov

London, 24. okt. s. V zgornji zbornici je izjavil podtajnik v vojnem ministrstvu lord Cobham, da doslej še ni bilo načeto vprašanje izmenjave vojnih ujetnikov. V Angliji sedaj ni več nego skupno 110 nemških vojnih ujetnikov, in sicer mornarjev in letalcev v Nemčiji pa je samo peščica angleških letalcev.

Angleška pilota o uničenju dveh nemških podmornic

London, 24. okt. s. Pilot britanskega letala, ki je uspešno napadlo neko nemško podmornico v Severnem morju, je podal naslednje poročilo o okoliščinah, v katerih je izvršil svojo nalogo: »Zagledal sem nemško podmornico in jo takoj napadel. Podmornico smo zasuli z bombami, ki so padle pred periskopom. Podmornica se je potopila skoraj navpično. Naš toniški častnik je kategorično izjavil, da je videl, kako je na podmornico, ko je bila že pod vodo, nastala po eksploziji bomba še druga eksplozija. Nato se je letalo v zavojih spustilo nižje in letelo nekaj časa nad morskno gladino okoli kraja, kjer se je utegnula nahajati podmornica. Pri tem je letalo spustilo novo vrsto bomb. Že po prvem zadetku smo opazili na morskem gladini sledove olja, ki se je šel bolj razlilo po drugem napadu, a nato sploh ni bilo več sledu za podmornico.«

Pilot patrolnega letala, ki je opravljalo službo nad Atlantikom, je pa sporočil tole:

»Pri našem poletu smo v drugi opazili sovražno podmornico. Vrgli smo nanjo nekaj bomb. Prva bomba je bila po naši sodbi direkten zadetek. Na morskii gladini so se pokazali temni madeži in zračni mehurčki. Nato smo iz kar največje bližine izvršili še drug bombni napad ter letali nekaj časa nad krajem, kjer je bila prej podmornica, a nismo ničesar več opazili. Podmornica se je potopila.«

Nemci zaplenili ameriško ladjo

London, 24. okt. s. Ruska uradna agencija Tas je danes javila, da je ameriški parnik »City of Flint« pod nemško zastavo in nemško posadko priplul v Murmanski. Ruske oblasti so parnik zaplenile in posadko 18 mož internirale. Parnik »City of Flint« je znan po tem, da je svojočasno rešil velik del posadke potopljenega angleškega parnika »Athenie«. Pred tremi tedni je parnik iz Zedinjenih držav odplul v Liverpool in Glasgow. Na odprtem morju ga je zadržala nemška patrolna ladja, ki je izpremenila zastavo in menjala posadko z Nemci. »City of Flint« je nato pod nemško zastavo odplul najprej v norveško luko Tromsø, odtam pa v Murmanski.

Po poročilih iz Moskve izjavljajo v ruskih uradnih krogih, da bo ameriška ladja »City of Flint« samo začasno zadržana in da bo potem zopet smela odpluti. Ni še podatkov, kje se nahaja ameriška posadka ladje.

Washington, 24. okt. s. Ameriška vlada je naročila svojemu poslaniku v Berlinu, da zahteva od nemške vlade natančno pojasnilo o okoliščinah in vzrokih zaplenbe ladje »City of Flint«.

Washington, 24. okt. s. Ameriški poslanik v Moskvi Steinhard je danes posetil podkomisarja za zunanje zadeve Potemkina in prošil za informacije o zaplenitvi ameriške ladje »City of Flint« v Murmansku. Potemkin je odgovoril, da bo ruska vlada dala vse potrebne podatke, čim jih bo zbrala. Razgovor je potekel v prijateljskem duhu.

Tajnik predsednika Roosevelta Early je izjavil, da je imela ladja »City of Flint« po ameriških zakonih na krovu izključno dovoljen tovar, da pa je imela nemška ladja po mednarodnih zakonih pravico da parnik »City of Flint« preišče. Ameriška vlada še proučuje, če je bila nemška ladja upravičena, da je odvlela parnik »City of Flint« v nevtralnem pristanišču.

Parnik »City of Flint« je vozil okoli 4000 ton blaga in sicer traktorje, stroje, asfalta, svilu, bombaža, živil itd.

Potopljen švedski parnik

London, 24. okt. s. V Severnem morju je nemška podmornica potopila švedski parnik »Albania« (1241 ton). Dva člana posadke sta utonila, ostali so se rešili na angleško obalo.

Boston, 24. oktobra. AA. V Boston je prispel kapitan ladje »Black Hawk« z 38 rešenimi brodomolci z britanske petrolejske ladje »Emil Niget«, ki jo je pred 10 dnevi potopila v Atlantiku neka nemška podmornica.

Washington, 24. oktobra. AA. (Havas) Po poročilih iz Paname tamkaj uradno zavračajo vesti, da bi bile ameriške vojne ladje ustavile nemški parnik »Hufelande«.

Izredno zasedanje francoske zbornice

Pariz, 24. okt. AA. (Havas). Francoski parlament bo sklical na izredno zasedanje v drugi polovici meseca novembra. Predsednik vlade Daladier je sporazumno s finančnim ministrom Reynaudom sporočil, da bo finančni minister predložil proračunski predlog za leto 1940 proračunskemu odboru poslanske zbornice sredi novembra.

Nova bolgarska vlada

Sofija, 24. okt. AA. Dr. Georgij Kjoselvanov je snoči sestavil naslednjo novo vlado:

Predsednik vlade in zunanji minister dr. Kjoselvanov; notranji minister general v rezervi Nedev; prosveta prof. Kilov finance Božilov; pravos d e Mitakov; vojni minister general Daskalov; minister za delo prof. Zagorov; kmetijstvo Bagriajnov; gradbe inž. Vasiljev; promet Ga brovski.

Razen pravosodnega delovnega, gradbenega in prometnega ministra so vsi dosedajni ministri obdržali svoje resore.

Nova vlada je že priselila pred Ni Vel kraljem in se bo predstavila pa lamentu dne 28. t. m.

Audience pri kralju Juriju

London, 24. okt. s. Zvečer je sprejel kralj v audienco ministrskega predsednika Chamberlaina. Nadalje sta bila danes sprejeta pri kralju novi londonski škof Fisher in sheffieldski škof Hunter.

London, 24. okt. s. Kralj Jurij VI. je danes sprejel v audienco vodjo opozicije Attleeya. To je bila prva Attleeyeva audienca od začetka vojne. Ime je samo namen, da kraj obišči osebni kontakt z opozicijo.

Govor bolgarskega kralja za Ameriko

Bruselj, 24. oktobra. AA. (Reuter). Kralj Leopold III. bo imel v četrtek ob 2.15 po polnoči govor po radiu. Ta govor bo namenjen Združenim ameriškim državam.

V petek odločitev v ameriškem senatu

Washington, 24. oktobra. AA. (Reuter). Več vidnih članov senata je obvestilo predsednika Roosevelta, da bo najbrž že v petek sprejel v senatu predlog o ukinitvi embarga za vojni material.

70 ton poljskega zlata prispelo v Pariz

Pariz, 24. oktobra. AA. (Reuter). 70 ton poljskega zlata je prispelo danes v Pariz. List »Paris Soir« naplaga, da je to poljsko zlato prešlo pot 10.000 km. in da so ga prenašali z letali, po železnici in z ladjami.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Protektor Neurath o razmerah na češkem

Razgovor z urednikom „Berliner Börsen-Zeitung“ o obnovi v češko-moravskem protektoratu

Berlin, 24. okt. AA. (DNB). Dr. Neurath, nemški državni protektor za Češko in Moravsko je dal poročevalcu lista »Berliner Börsen-Zeitung« intervju o obnovi v protektoratu. Glede na angleško zahtevo o obnovi češke države je dejal: Če bi bilo Angliji zares do blagostanja češkega naroda, bi morali biti popolnoma zadovoljni s stanjem, ustvarjenim v protektoratu v teh 6 mesecih. Pravi interesi Čehov ne sestojijo v ločenem življenju od Nemčije, temveč v organski skupnosti v srednjeevropskem prostoru. Veselim se, ker lahko ugotovim, da češki narod to postopno sprejema. V tem pogledu prednjači češko vodstvo. Uvidenosti predsednika dr. Hache, s katerim me veže pravo človeško razmerje, se ima češka zahvaliti, da ji je ostala prihranjena usoda Poljske. Češko vodstvo sodeluje s svobodno voljo brez slehernega zunanega pritiska.

pri nadaljnji izgraditvi skupnega življenja Čehov in Nemcev za novo ureditev političnega in gospodarskega razmerja v protektoratu, a tudi prebivalstvo je po zaslugi svojega realizma začelo sprejemati, da so njegove koristi najbolj zavarovane v novem sistemu.

Protektor je nato omenil angleške trditve o čedalje večjem nezadovoljstvu v protektoratu, kjer so se baje pripetili odkriti upori in spori med Čehi in oblastmi. V vsej deželi vlada popoln mir in vsakdo se lahko neovirano posveti svojemu delu. In dela se mnogo. Že 6 tednov po uvedbi novega sistema je na češkem popolnoma izginila nezaposlenost. Na deset tisoče čeških delavcev dela danes v rajhu. Češki narod živi pod krepljenim varstvom rajha. Češki narod uživa na vseh področjih kulturnega življenja skoro neomejeno svobodo.

Konferenca japonskih poslanikov v Berlinu

Nasveti tokijski vladi, da naj bo v svoji zunanji politiki glede Evrope zelo previdna

Tokio, 24. okt. s. (Agencija Domei): Japonska vlada je imenovala za novega poslanika v Berlinu dosedanjega bruseljskega poslanika Kurusuja. Novi poslanik, kakor tudi dosedanj poslanik v Berlinu Ošima in japonski poslanik v Moskvi Togo so imeli v Berlinu dvodnevno konferenco na podlagi katere so soglasno priporočili japonski vladi, da naj svojo evropsko zunanjo politiko radi neprestano menjajočega se položaja v Evropi formulira s kar največjo previdnostjo.

Japonska vlada je nadalje razrešila svojega generalnega konzula v Tientsinu Toširo, ki je sprejel mesto podtajnika za zunanje zadeve v vladi Mandžukua.

Tokio, 24. oktobra. AA. Bivši japonski pomorski ataše v Italiji, podadmiral Segejusi, je imenovan za načelnika štaba japonske eskadre v kitajskih vodah.

Pariz, 24. okt. s. Japonski poslanik v Moskvi Togo se iz zdravstvenih razlogov mudi v Berlinu. Do njegove vrnitve se japonsko-ruska pogajanja glede vprašanj Zunanje Mongolije najbrže ne bodo nadaljevala.

Odnosi Japonske do Amerike

Washington, 24. okt. s. Po poročilu iz Tokija naj bi se v kratkem pričeli med zunanjim ministrom Nomuro in ameriškim

Škofovsko konferenca v Zagrebu

Zagreb, 24. okt. o. Davi se je v nadškofjski palači pričela konferenca katoliškega episkopata Jugoslavije. Posvetovanja bodo trajala do petka, ko bo izdan o njih komunique. Današnja posvetovanja so bila dopolnilna in polpoudne. Prisostvoval jim je tudi nuncij msgr. dr. Ettore Felice. Konferenci predseduje zagrebiški nadškof dr. Štepinac.

Razmejitev bolniškega zavarovanja odložena

Zagreb, 24. okt. o. V zvezi z akcijo da o. se v skladu z ustanovitveno banovno Hrvatske reorganiziral Suzor in omajilo delovanje Merkurja samo na Hrvatsko so tukajšnji listi izvedeli, da je minister za socialno politiko dr. Budisavljević sklenil počakati z ureditvijo tle vprašanj, dokler ne bodo izvedene volitve v delavske in nametneške ustanove. Do nadaljnjega bosta torej Suzor in Merkur poslovala v dosedanjem obsegu.

Iz prometne službe

Beograd, 24. okt. p. Premeščen je na postajo S. ov. Bistrica višji kontrolor v Čakovcu Karel Regoršek, na postajo v Čakovcu pa Mate Ostojić iz Konjicine.

Upokojeni so: pri direkciji drž. železnice Beograd jug inspektor Anton Vtičar, pri generalni direkciji drž. železnice višji svetnik Fran Lamprecht, inspektorji Friderik Rajh, Ernest Jeras, Oroslav Hešić, Maks Mihelič, Dragutin Komp, Fran Pesek, Josip Gile Rudolf Segula, Avgust Prinčič, višji kontrolorji Josip Čijan, Karel Rudel, Pavel Ješe, Viljem Klemenc, višji poslovodja Franc Soklič, pri direkciji drž. železnice v Zagrebu inspektor Jakob Černjavčič pri generalni direkciji drž. železnice višja svetnika inž. Ivan Müller-Petrič in Karel Zupančič, pri zagrebiški železniški direkciji višji svetniki Ludvik Liht, Josip Obad in inž. Bertold Wolf, svetnik Josip Simihen, inspektorji Alfred Rajh, Ljudevit Denk, Josip Mekinda, višja kontrolorja Aleksander Mulej in Fran Brecejnik, višji nadzornik proge Josip Spac, višji prometnik Vlacav Kucera, višji revizor vlakov Ivan Bačić, pri železniški direkciji Beograd-sever inspektorji Ignac Hešić, Alojzij Kovacik, Rudolf Začek, višji strojevodja Fran Kapl, kontrolor Andrej Zele, višji prometnik Leopold Pavlič, pri železniški direkciji v Sarajevu prevajalec Josip Arhar.

Premeščen je administrativni uradnik oddelka za kontrolo dohodkov s sedežem v Subotici Fran Rijavec h komercialnemu oddelku generalne direkcije državnih železnice.

Iz poštne službe

Beograd, 24. okt. p. V poštii službi so premeščeni: k 3. sekciji Ljubljana inž. Stane Podboj, tehnični tajnik mestnega inspektorata v Ljubljani, k poštii direkciji v Ljubljani Lavoslav Brus, inspektor 3. sekcije Ljubljana, k mestni sekciji Ljubljana inž. Pavle Lovrenčič, tehnični tajnik v Splitu, k pošti v Celju višji kontrolor Ciril Novak, doslej pri pošti Maribor I.

Posredovanje Amerike med Kitajsko in Japonsko

Tokio, 24. okt. AA. (Stefani). Po obvestilih, ki so prispela iz Kitajske, je maršal Čangkaikaj na posredovanje ameriškega veleposlanika v Čungkingu stavil gotove predloge ameriški vladi. Vsebinsa predlogov sicer ni znana, mislijo pa, da se nanašajo na možno posredovanje Zedinjenih držav med Kitajsko in Japonsko.

Ruske vojne dobave Kitajski

Tokio, 24. okt. br. Japonski listi danes spet poročajo o velikih ruskih dobavah orožja in streliva kitajski vladi. Prvi transporti ruskih vojnih potrebščin so že prispeli v pokrajino Sečuan. Kitajska vlada bo Rusom v zameno dobavljala olje, svilo in srebro.

Indija hoče dobiti dominionski statut

London, 24. okt. s. Gandhi je včeraj objavil izjavo, v kateri pravi, da je spomenica podkralja lorda Linlithgowa o bodoči ustavi Indije sicer obžalovanja vredna, toda ne nepreklicna. Delovni komite indijske kongresne stranke je s tem, da je kot protest proti spomenici pozval samo indijske provincialne vlade k odstopu, pustil odprta vrata za sporazum z angleško vlado. Nacionalne zahteve Indije so slej ko prej, da dobi Indija statut dominiona.

Sikorski med poljskimi legionarji

Pariz, 24. okt. s. Poljski ministrski predsednik Sikorski je danes v spremstvu francoske vojske misije posetil oddelke poljske legije.

London, 24. okt. s. Poljski generalni konzul v Londonu je pozval vse poljske vojne obveznike v Angliji, od 18. do 45. leta starosti, da se javijo na rekrutacijo za službo v poljski legiji v Franciji.

Obsodbe vohunov

Pariz, 24. okt. s. Pred vojnim sodiščem v Nancyju je bil danes radi špionaže obsojen na dosmrtno ječo neki inženjer iz Posarja. Po poročilih iz Berlina sta bila dva Francoza, istokot radi špionaže, v Nemčiji obsojena na 9 oziroma 10 let ječe.

Kontribucijski davek Židov povišan

Berlin, 24. okt. AA. (DNB). Lani v novembru so nemški Židje dobili nalogo, da plačajo eno milijardo mark kontribucije, in sicer v obliki 20% obdavčenja premoženja vsakega Žida. Nemška oblastva so izdala uredbu, da bo ta odstotek povečan ali znižan, če bi se znesek ene milijarde mark ne dosegel ali pa prekoračil. Po dosedanjih vplačilih se vidi, da milijarda še ni dosežena. V zvezi s tem je finančno ministrstvo izdalo uredbu, da se ima dosedanj 20% davek povišati na 25% od celotnega premoženja. Prihodnji obrok, ki zapade 15. novembra, bodo morali nemški Židje plačati po novi uredbi, to je v višini 25%.

Neurje v Hercegovini

Sarajevo, 24. okt. o. Nad delom Bosne in Hercegovine je bilo danes hudo neurje. Orkanski vihar je povzročil veliko škodo zlasti v Mostarju in okolici, kjer je ruval drevesa, porušil mnogo dimnikov in razbil tudi več streh. Močno je poškodovano tudi učiteljske. Voda je naplavalna na železniško progo kupe gramozu, tako da je bil promet več ur prekinjen. Hudo neurje je bilo tudi v Dubrovniku in Boki Kotorski, kjer je v bližini Hercegovnega nastala poplava.

Vremenska napoved

Zemunska: Hladno, po večini jasno na zapadu, dno oblačno na vzhodni polovici države. Megla v dolinah in kotlinah.

Naši kraji in ljudje

Odhod bolgarskih gostov

Ljubljana, 24. oktobra. Jugoslov.-bolgarska liga je priredila snod članom bolgarske delegacije, ki je ob otvoritvi razstave bolgarske knjige obiskala Ljubljano, prijateljsko večerjo v hotelu »Slon«. Večerje so se udeležili poleg gostov tudi mnogi odborniki in odbornice lige ter nekateri člani častnega razstavnega odbora.

Ob skrbni postrežbi in v animiranem razporejenju, ki se je kmalu razvilo za mizami, je začel vrsto napitnic predsednik naše JB lige, g. ravnatelj Rasto Pustoslavsek, ki se je z znanosnimi besedami spominjal častne tradicije jugoslovensko-in posebej še slovensko-bolgarskih stikov, zlasti še pionirskega dela prof. Antona Bezenška. V svojem govoru je izrazil zadovoljenje vseh, ki verujejo v naše bratstvo in delajo za njegovo poglobitev, da je razstava bolgarske knjige v Ljubljani dosegla takoj ob otvoritvi izreden uspeh. V tem vidu dober znak za nadaljnje delo lige, ki skrbi za razširjenje naših stikov in medsebojno spoznavanje. Za predsednikom se je glasil k besedi g. načelnik dr. Hubad, ki je izročil gostom pozdrave bana dr. Natačena, nato pa je g. inspektor Silvo Kranjčec spregovoril nekaj lepih besed o slovenski Ljubljani in imenu župana dr. Adlesića. Za Bolgare je prvi spregovoril predsednik sofijskega Bolgarsko-jugoslov. društva, bivši minister g. Nikola Zahariev, ki je s temperamentalno besedo in s svojo toplo vero v bodočnost bolgarsko-jugoslov. prijateljstva izrazil dolgotrajno odobravanje. V imenu Južnoslovenske pevske zveze je goste pozdravil nje predsednik g. dr. A. Švigelj, navdušeno pozdravljen je prepričevalno spregovoril o naših dosedanjih uspehih in o bodočem sodelovanju tiskovni atase bolgarskega poslanstva v Beogradu g. Miša Georgiev.

Pozdrave bolgarskih pisateljev je izročil v lepem govoru pesnik g. Dimitri Pantelejev, ki je zlasti poudaril naloge pisateljev pri medsebojnem spoznavanju in smotre njihove duhovne politike, ki sega preko časovnih in strankarskih gesel k splošni idealom narodov. Bolgarskemu književniku je odgovoril pravak slovenskih poetov g. Oton Župančič, ki je med drugim obujal spomin na bolgarskega literarnega znanstvenika Šišmanova, s katerim

sta pred desetimi leti delala načrte za vzajemno literarno zблиžanje; bilo je to v Oslu na Norveškem, kjer je Šišmanova kmalu na to presenetila smrt. Predsednik ZTOI g. Ivan Jelačić je vneto govoril zlasti o gospodarski, praktični potrebi našega zблиžanja in tesnega sodelovanja. Tople besede o naši vzajemnosti z balkanskimi brati je izrekel šentjakovski župnik g. Janko Barle. Za bolgarske žene se je oglašila h kratki besedi ga Todorova, možata in krepka je bila napitnica sofijskega industrijalca in našega posebno vnetega prijatelja g. Vlada Georgieva iz rodinice, ki ji pripada tudi bivši ministriški predsednik Kimon Georgiev. Za redakcijo revije »Misel in delo«, ki je posvetila zadnjo številko Bolgariji, je spregovoril temperamentalno in vzpodbujajoče g. urednik dr. Branko Vrčon, na to pa se je oglašil k besedi še predsednik celjske JB lige, znani prevajalec iz bolgarščine, g. prof. Alojzij Bolhar. Dolgo vrsto navdušenih napitnic je zaključil neumorni ligin tajnik, publicist g. Vekoslav Bučar, ki je med drugim poudaril razveselje uspeh bolgarskih jezikovnih tečajev v Ljubljani. Še dolgo so ostali v prijateljski družbi, ob pesmi in zaupljivem kramljanju gostje in domačini.

Že ob pol petih zjutraj pa so Bolgari zapustili Ljubljano in se vrnil naravnost v Sofijo. Kljub slabemu vremenu, ki se je zjasnilo žal šele po njihovem odhodu, so bili s kratkim obiskom prav zadovoljni in so nam soglasno zatrjevali, da ob prvi ugodni priliki zopet obiščejo najzapranejšo in morda najlepšo krajino nerazrušljivega slovenskega juga.

Ob otvoritvi razstave bolgarske knjige v Ljubljani je bila poslana vdanostna brožavka Nj Vel. kralju Petru II. in pozdravna brožavka Nj Vel. bolgarskemu kralju Borisu III. Predsednik Jugoslovensko-bolgarske lige je prejel danes tole brožavko: Sofija, carski dvor, 24. okt. Blagodarja srdečno na vsi vi za ljubeznostno vnanje po slučaj izložitve na blgarska knjižna v Ljubljana Boris. (Zahvaljujem se prisočno vsem vam za ljubeznivo pozornost ob priliki razstave bolgarske knjige v Ljubljani.)

Trbovlje in nov železniški vozni red

Vpoštevanje želja velikega industrijskega kraja je tudi v korist železniški upravi

Z novim voznim redom 28. t. m. namestitev ukinitve jutranjih vlakov št. 614 in 513, ki vozita na progi Celje—Zidani most—Ljubljana, je izzvala pri nas nezadovoljstvo. Jutrnji vlak, ki je odhajal iz Trbovelj ob 6.17, je bil zelo prikladen za naše potujoče občinstvo, ki se vozi po opravkih v Ljubljano. Zlasti je bila ta jutrnja zveza ugodna za trgovce, obrtnike in dijakke, ki so po prihodu v Ljubljano brez posebne izgube časa lahko šli po svojih opravkih, oziroma v šolo. Ukinitve tega vlaka pa bo gotovo pogodila občinstvo vsega Zasavja, ki potuje proti Ljubljani, ni manj pa ne bodo prizadeti s tem tudi potniki na progi Celje—Zidani most, kajti omenjeni vlak jim je bil pri opravkih v Ljubljani najugodnejša zveza. Vlak št. 530, ki je bil prav za prav uveden šele z letošnjim letnim voznim redom, ter vozi le iz Zidanega mosta, za zasavske postaje vse do Litije ni prikladen, ker odhaja pregodaj. V Trbovljah je imel vedno le malo potnikov. Vse se je raje vozilo z drugim jutrnjim vlakom. Prvi jutrnji vlak odhaja iz Trbovelj že ob 5.33. Prihod v Ljubljano je mnogo preran in tratio potniki po nepotrebnem čas v Ljubljani. S čakanjem so zvezani tudi stroški. Posebno neprijetno bo to v zimskem času za dijakstvo, ki je v Trbovljah samih že številno. Kje naj ta mladina, ki je po večini siromašna, postopa v Ljubljani področje uro? Poleg tega vozi prvi jutrnji vlak le iz Zidanega mosta. Potniki na progi Celje—Zidani most pa bodo z ukinitvijo drugega jutrnjega vlaka izgubili edino dobro zgodnjo zvezo z Ljubljano. Iz teh tehničnih razlogov prosijo Trboveljčani, naj železniška direkcija obdrži v prometu drugi jutrnji vlak št. 614, odnosno 513 ter ukine prvi jutrnji vlak, ki je neprikladen za vse Zasavje. Poleg tega naj se raje uvede ugodnejša

nočna zveza iz Zidanega mostu proti Ljubljani. Sedanji poslednji vlak ki odhaja iz Trbovelj že ob 21. gre mnogo prezgodaj zlasti ob priliki tukajšnjih večernih prireditve, katerih se gostje iz Zasavja ne morejo udeležiti zaradi neprikladnih nočnih zvez, tisti pa, ki pridejo, so primorani, da v Trbovljah prenočijo. Neprijetna je dosedanja večerna zveza tudi za potnike, ki pridejo z zadnjimi večernimi vlaki iz mariborske in zagrebške smeri ter morajo potem na Zidanem mostu čakati na zvezo z Ljubljano tri do štiri ure. Za torej Zidani most—Ljubljana naj se torej uvede vlak, ki bo vozil o polnoči ali ob enih. Morda bi se ta vlak dal spraviti v zvezo z zadnjimi mariborskimi in zagrebškimi večernimi vlaki, ki dosedaj niso imeli priključka v Zidanem mostu proti Ljubljani.

Trbovlje so največji industrijski kraj v Sloveniji s številnim prebivalstvom ter imajo pri živem osebnem železniškem prometu, ki se razvija na vse strani, zlasti na ljubljansko, pravico pričakovati, da se bodo na merodajnem mestu upoštevale njihove želje glede zboljšanja železniškega prometa. Z upoštevanjem trboveljskih želja pa bo železniška direkcija ugodila brez dvoma tudi željam vsega Zasavja.

Osebam, ki se ne morejo zadostno kretati pa trpe vsled tega na zaprtju in motnjah pri prebavi, združenimi s pomnjanjem teka, nudi večtedensko zdravljenje z naravno »Franz-Josefov« grenko vodo zelo dobre uspehe. Uživa se dnevno 1 čaša »Franz-Josefov« grenke vode zjutraj na tešče ali zvečer, preden greste k počitku.

Ogi. reg. S. br. 30674/35.

Ob petdesetletnici dr. Lava Čermelja

V »Jutru« smo že s par vrsticami zabeležili, da je prof. dr. Lavo Čermelj te dni ućakal 50-letnico svojega življenja. Maršiko njegovih znanec se je začudil ob tej vesti, saj mu njegovih let skoro ni verjeti, tako fantovski je še po svoji zunanosti, po

svojem duhu, temperamentu in svojem delu. A v ponedeljek so mu prijatelji in sodelavci pri njegovem, tako razpredenem javnem udeleževanju priredili prijateljski večer in bo zato že res, da se je srečal z Abrahamom.

Kakor za malokoga drugega velja za dr. Čermelja, da mu je življenje delo in samo delo. V polni meri izpolnjuje svoj poklic, a pri tem se ne prenapreže in polno udeležuje tudi v izvenpoklicnem javnem življenju. Že kot študent je bil tak. V Trstu, kjer je bil doma, je na gimnaziji vodil borbeno slovensko mladino, na Dunaju, kjer je študiral filozofijo, je bil med najagilnejši člani »Slovenije«, nekaj časa tudi njen predsednik, v Trstu pa v vseh političnih eden prvih delavcev v akademskem »Balkanu«, ki je bil žarišče vsega podrobneja narodnega dela na predvojnem Primorskem. Pri tem je svoje študije absolutiral v najkrajšem mogočem roku, čeprav se je moral preživljati sam z instrukcijami.

Enako neumoren, vztrajen in vedno iniciativni je ostal dr. Čermelj vse kasneje življenje. Bil je dobrih 15 let profesor v Trstu. Prirejal in vodil je trgovske tečaje, tečaje za slovenščino, bil duša tržaškega ljudskega odra, organiziral je predavanja in sam predaval povsod po deželi, pri tem pa še redno sodeloval pri tržaških in goriških listih med vojno in po vojni, dokler so izhajali. Ob prevratu je bil član tržaškega Narodnega sveta. Vedno se je izkazal kot močnega, plodnega dela.

Svoje strokovno in narodno delo je nadaljeval tudi po preselitvi v Ljubljano, kamor je prišel leta 1930. Sestavljal je učne knjige, objavljati študije za študije iz svoje stroke, zlasti dragocene pa so njegove znanstvene študije o naših narodnih, manjšinskih problemih. Pregled njegovih spisov in knjig, ki ga objavljamo danes na drugem mestu, je najboljša priča o njegovi delavnosti, železni volji in vztrajnosti, pa ob sedanjem njegovem malem jubileju ne moremo — ne toliko njemu, kakor našemu narodu — boljše želeči, kakor da bi bilo tudi delo njegovih bodočih desetletij tako bogato in plodno, kakor je bilo dosedanje.

Slavje moža dela

Zagorje, 24. oktobra.

Kar verjeti nismo mogli, da je te dni obhajal svojo 60letnico mož dela, ki ga pozna vsa zagorska dolina. To je France Riter, ki je že nad 40 let v službi pri rudniku, vedno na važnih in odgovornih mestih. Kot vodja ekspedicije premoaga, dokler se je ta nalagal na »rampah«, in apna je deloval blizu 30 let. Uslužbeni na »rampah« ga čislajo kot vzornega in dobrega voditelja ter mu bodo vedno hvaležni. Odgovorno delo, ki ga še zdaj ima, opravlja z dobro voljo ter ga cenijo in

spoštujejo tudi delavci v kamnolomu in v apnenicah. Dolga leta je bil obratovodja rudniškega kamnoloma, ki ga še vedno vodi, čeprav je v zadnjih letih ta naslov prepuščen drugim. Splošno so znane in priznane njegove velike strokovne sposobnosti. V javnem življenju ni nikdar iskal naslovov in časti, a je vsikdar zvesto izpolnil svojo dolžnost v naprednih vrstah. »Jutro« ima naročeno, odkar izhaja, in zavzet je za vsa nacionalna in kulturna stremjenja.

Veliko veselje ima do petja in gledaliških predstav. Ko je bil mlajši, je nastopal v glavnih ulogah, zdaj pa mu dela veliko veselje sin France, ki vodi pevski zbor naših rudarjev. Želimo iskreno, da bi mož dela preživel še mnogo srečnih let v krogu svoje ljubljene družine!

Jesen v planinah

Jesen je s svojimi pestrimi barvami prekrila doline in planine. V gozdovih tiho stoje stoletna drevesa ter polagoma trošijo listje na rosna tla. Solnce vlija svoje tople žarke na jesensko naravo, ki nosi v somraku jesenskega gozda čar starodavnih pravljic. Noge zmagujejo na jesenskih izletih z lahkoto vse strmine in s polneto toploto prežeto telo skopari z močmi. Jesenski dan v gorah poži vlaka in ga navda z radostjo in vedro voljo. Sedaj srečaš v planinah le samotnega popotnika, ki uživa v čarobnih lepotah jesenske prirode, v tihih planinskih kočah ali v okajenih oglarskih in drvarskih bajtah. Jesenski večer v planinah je nepozabno doživetje. Gozd se pogreze v neopredelnost, doline se zavijejo v vijoličasto meglo, vse leži v barvastem morju. Vzdolž obzorja se vlečejo samotne oblačne krpe ter zastavljajo sinjino neba. Hitro se spušča jesenska noč, vetrovi zabučijo od nekod. V daljnih dolinah migljajo luči kakor zvezde na prevrnjenem nebesnem svodu.

Ali je vsakomur dostopen raj v jesenski naravi? Seveda: v soboto si je treba izbrati gorske predele, ki jih želiš posetiti, pripraviti oprtnik, določiti čas odhoda in nedeljsko jutranje jesensko solnce te že pozdravlja visoko v planinah. Slovensko planinsko društvo skrbi s svojimi postojankami, da najde planinec na svojih jesenskih izletih zavetišče pred nenadnimi viharji. Potrebno je določiti izlet tako, da v soboto ob večernih urah oziroma v nedeljo v opoldanskih urah dosežete ono pla-

Smrt grofa Ladislava Szaparyja

Spomini Prekmurcev na nekdanjega velikaša in na minljivost oblastništva

Murska Sobota, 24. oktobra. Kakor je kratko poročalo že ponedeljsko »Jutro«, je na Dunaju v starosti 76 let umrl grof Ladislav Szapary, zadnji velikaš iz močnega Szaparyjeve rodbine, ki je imela ogromna posestva v Murski Soboti in po Prekmurju. Že pred tremi leti so časopisi po pomoti objavili vest o njegovi smrti. Zdaj o resničnosti vesti ne more biti več dvoma, ker so mnogi Sobočanci prejeli smrtno oznanilo. V njih je navedeno, da je grof Ladislav Szapary umrl 12. oktobra v Hötendorf pri Dunaju. Besedo »začasen« tolmaji Sobočani tako, da je stari grof najbrž želel v oporoki, da ga pokopjejo v rodbinski grobnici v Murski Soboti, kjer počiva 10 članov Szaparyjeve rodbine. V cerkveni kripti jih je pokopanih 6, v kapeli na pokopališču pa 4. Za prenos telesnih ostankov pokojnega grofa sedaj ni primeren čas, zato so dediči to odložili za kasneje.

Ob smrti starega soboškega velikaša vzbujajo Prekmurci spomine na dobo, ko so se Szaparyji neomejeno vladali v Murski Soboti in v velikem delu ravniškega Prekmurja. Soboški grad je kupil madžarski grof Szapary v dobi protireformacije. Bil je mož strogih katoliških načel in je v veliko vneto zatiral z Luthrov nauk. Njegov sosed grof Bathiany v Moravcih pa je bil nasprotno velik zaščitnik protestantov. Zato je tudi ostala za vse čase meja med katoliškimi in evangeličanskimi Slovenci v Prekmurju meja posestev obeh grofov. Grad grofov Szaparyjev v Murski Soboti je bil zidan zelo trdno v obliki četrkotnika in je predstavljal za časa turških vpadov neosvojljivo trdnjavo. Zvesti načelom svojega deda so bili Szaparyji vso dobo do današnjega stoletja nasprotniki evangeličanov, zato so ti po verski svobodi zgradili evangeličansko cerkev vprav nasproti gradu kakor navkljub zadnjemu Szaparyju, da je iz okna svojega gradu videl samo vitki stolp evangeličanske cerkve.

Grof Ladislav Szapary je zavzemal v predvojni Ogrski visok položaj in je bil splošno znana osebnost. Imel je ogromna posestva v Prekmurju, poleg tega pa še v

ninsko postojanko, ki je oskrbovana. Tam se primerno okrepite za nadaljno pot. Oskrbovane so še nekatere planinske kočice in sicer stalno »Zlatorog«, ki služi kot izhodišče za vse vrhove Bohinjskih planin, Dom na Komni, ki se že pripravlja na zimsko sezono, Dom na Krvavcu, ki nudi pestro sliko jesenskih gozdov proti dolini Kokre, kočica na Veliki Planini, tiha planota polna pozno jesenskega cvetja, Dom v Kamniški Bistrici, izhodišče za planinske izlete v Jermanova vrata in na Kokrsko sedlo, kjer so postojanke SPD še oskrbovane ob sobotah in nedeljah. Pod Stolom čaka Valvazorjev dom na posnetiku, ki si razgledajo prostrano Savsko dolino. Planinci izrabite lepe jesenske dneve ter pohitite v jesensko naravo, kajti kmalu pride zima, takrat pa bodo priklenjeni za zapečke vsi oni, ki niso smučarji. Informacije dobite v pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4/L.

Szechy Szigetu, v Szaparyju in Letenyju na Mažarskem. Več let je bil gubernator svobodnega mesta Reke in ogrski poslanec v Londonu. Dosegel je tudi čast domstnega člana madžarske visoke zbornice. Oženil se je šele v svojem 46 letu z grofico Ireno Ungnad. Otrok ni imel, zapustil je samo pohorjenko Maritto, ki bi bila verjetno tudi naslednica grofovih posestev v Prekmurju.

O pokojnem grofu vedo naši Prekmurci mnogo povedati. Smatrali so ga za velikega lahkoživca in o njegovem vsakoletnem bivanju v lovskem gradiču Mačkovcu poleg Sv. Šebestjana še zdaj krojijo pripovedovanja. Kot veliki bogataš si je tudi lahko kupil jahto, s katero je hotel potovati okoli sveta. Ob indijski obali se je jahta menda razbila in potopila. Szaparyjeva posestva v Prekmurju so bila po agrarni reformi razdeljena, grad s parkom in zemljiščem ob Radgonski cesti pa je kupila mestna občina za 2.125.000 din, s čimer je preprečila, da ni prišel v roke kakemu zasebniku, ampak da je tudi krasni park s Fazanerijo postal obča last in dostopen vsakemu. Žal so šle skoro vse dragocene starine in pohištvo iz gradu čez mejo. Čeprav je dobil grof veliko odškodnino za svoja posestva, se je njegovo premoženje v zadnjih letih občutno zmanjšalo. Trdijo celo, da o milijonih ni bilo več govora. Umrl je po dolgi in mučni bolezni, potem ko se je v zadnjih dveh letih še bolj mogel uveriti, da sta oblast in močnost na tem svetu kaj spremenljivi. Stari grof bo verjetno kasneje našel svoje poslednje bivališče v Murski Soboti v rodbinski grobnici Szaparyjev, ob čijih mogočnem gradu je v teku stoletij zrasla prestolnica Prekmurja, ki je v zadnjem desetletju z gradom, v katerem so nastanjeni okolišni sodišče in poleg občine še drugi uradi, in z ogromnim kompleksom Szaparyjevih njiv in travnikov dobila dovolj prostora za mogočen razmah in napredek v svobodni domovini.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

vinarji ga navajajo pod imenom Johan Bapt. Michael, drugi pišejo tudi Joh. Bapt. Melhior. Šele kot petdesetletnik je Sagar napravil doktorat na Dunaju, nakar je postal fizik v Jihlavi in član cesarske akademije (naturae curiosorum). Deloval je v jihlaviškem okraju v Dlouhi Břtnci in v Ranciofem, kjer je v letih 1771—1773 uspešno zatiral Typhus famelicus in razne živinske nalezljive bolezni, o katerih je tudi pisal. Takisto je ustanovil prvo vojaško bolnišnico. Pisal je latinske in nemške spise iz zdravniške stroke, njegova knjiga »Systema morborum symptomati-cum« (Vienna 1762) je doživela l. 1784 drugo izdajo. (Op. roči. Sedaj E. A. Hruška navaja bibliografijo Sagarjevih del, ki jo moram zaradi nedostajanja prostora izpustiti. Nato pravil: Verujem, da bi oni, ki bi imeli veselje in pogum, da bi se preri skozil to učeno, lahko spisal Sagarju prav zanimiv članek in morda bi tudi dokazal, da je bil Sagar na sledovih odkritij, ki so bila izvršena šele nekaj desetletij pozneje.

Nemara pa mož, čigar kosti so neke tu pod nagrobnikom in čigar grob je že zdavnaj izginil, sploh ni ta — doktor Sagar! Kako prihajam od tega čudnega sklepa? Prav gospod vod Wurzbach mi je vsilil to misel. Navaja namreč še nekega Sagarja, ki se je rodil l. 1718 v Zagrebu. Skušajmo še enkrat primerjati letnice. L. 1702 se je rodil doktor Sagar, njegov imenjak, takisto Janez, pa šestnajst let pozneje. Prvi je umrl l. 1813, po drugi verziji l. 1778, datum smrti drugega je pa neznan. Doktor je bil star bodisi 111 ali v drugem primeru 76 let, noben datum pa se ne ujema z 81 leti, kakor jih navaja nagrobna ploča. Drugi Sagar se je rodil l. 1718, kar je že za 16 let bliže l. 1813,

Kulturni pregled

Znanstveno in publicistično delo

dr. L. Čermelja

(Bibliografski oris)

Dr. Lavo Čermelj je izdal v knjižni obliki naslednja dela iz fizike, astronomije in sorodnih ved: Materija in energija v sodobni fiziki (Ljubljana, Tiskovna zadruga, 1923); Boškovičev nauk o materiji, prostoru in času v luči relativnostne teorije (Ljubljana 1923); Roger J. Boskovič als Relativist (ponatis iz »Archiv für die Geschichte der Mathematik, der Naturwissenschaft und der Technik, Leipzig, 1929); Ljudska astronomija (Ljubljana 1930); O razvoju ladijskega pogona (Trst 1932); Nikola Tesla in razvoj elektrotehnike (Ljubljana 1933); Spominu slovenskega matematika Jurija Vege (Ljubljana 1933); Kozmografija za višje razrede srednjih šol (Ljubljana 1934). Skupno s prof. Vl. Lapajnetom je sestavil štiri učbenike geometrije. Kot specialist za manjšinska vprašanja je objavil naslednje spise: »L' Italie et la minorité yougoslave« (Ljubljana 1931, tudi angleška izdaja); Life and death struggle of a national minority (Ljubljana 1936); »La minorité slave en Italie« (Ljubljana 1938); Slovenci in Hrvati pod Italijo (demografska študija, Ljubljana 1938, ponatis iz »Mislil in delac«); Bilanca našega naroda za mejami (Ljubljana 1939, ponatis iz »Mislil in delac«).

Dr. Lavo Čermelj je nadalje uredil zbor-

niki »Luč« (Trst, zv. 1.—5.), zbornik »Julijska krajina« (Ljubljana, 1930) in »Naši onstran meje« (Ljubljana 1933). Sodeloval je pri sestavi knjige »Die Nationalitäten in der Staaten Europas« (Dunaj 1931—1932). Sodeloval je pri sledenjih periodičnih publikacijah in listih v Trstu: »Edinost«, »Novice«, »Naš glas«, »Novi rod«, »Njilica«, »Učiteljski list«, v Gorici: »Jadranski almanah«, v Ljubljani: »Omladina«, »Demokracija«, »Slovane«, »Ljubljanski Zvon«, »Nova doba«, »Misel in delo«, »Proteus«, »Popotnik«, »Naš rod« in »Jutro«. V Zagrebu: »Istra« in »Jadranski troj«. V Beogradu: »Glasnik Jugoslov. kolektar«, »Beogradski list«, »Svet«, »Pravda«, »Jadranska straža« in »Sarajevu«. »Pre-gled«.

Skrivnostni dr. Sagar (Zagar)

Pod naslovom »Tajemni doktor Sagar« je objavil E. A. Hruška v praskih »Nar. Listih« z dne 20. oktobra t. l. št. 286 zanimiv feljton, ki posega v slovensko kulturno zgodovino toliko, kolikor gre za slovenskega rojaka, pri nas doslej menda še neznanega medicinskega pisatelja dr. Sagarja. Iz citirane član-ka posnemam poglavitne okoliščine.

Na vogalu zapadnega zidu tretjega olšanskega pokopališča v Pragi je pritrjen ostanek plošče iz črnega litega železa. Kljub temu, da je znaten del plošče odlomljen, je mogoče prebrati nemški in delno latinski napis, ki pravi zvedavemu obiskovalcu.

»Tu leži Johann Sagar, ki je bil v svoji mladosti pastir in je kot študent živel od miloščine, naposled pa je postal doktor — fizik in pisatelj. Zato je bil povsod v plemiški stan. Živel je siromašno, stalno preganjan, in siromašen leži tudi tu. Bil je previden s tolažili za umirajoče, 18. Julija 1813 ob dvanaestih uri, umrl je za starostno oslabelostjo, zaspal z blaženim srcem v 81. letu svojega zaslužnega in slavnega življenja.«

Ko sem prvič ugledal to črno in razbito črepinjo nagrobne plošče, sem bil fasciniran po njenem romantizmu. Zdelo se mi je, da je ušoda nameromoma ohranila ta ostanek, na katerem je skrbno obvarovala ime, da bi ga nekdo kdo otel iz pozabe. Morda celo zato, da bi bilo deležno večje slave, kakor jo je za življenja užival njegov ostanek. Nemara je doktor Sagar mož, čigar imena danes niti ne slutimo; lahko da polni »neka kakašinski veliki odkritji iz stoji za te stroke, ne da bi bilo njegovo zdravniško »navedeno« v tej zvezi. Vsekako ime kdaj »mo delo, če bi kdo revidiral bi bilo zasluženo delovanje in odkriti to, njegovo znanstveno delovanje in odkriti to, kar danes še ne vemo o njem. Njegovo življenje ni samo primerno, črni bolezni ali tacioli o širjenju epidemije, da strokovnjaki o delu starega znanstvenika za preproste-ga čitatelja.

Kdo je bil prav za prav ta doktor Sagar? Novi leksikon sploh ne omenja njegovega imena. Pozna pa ga dok-

dr. Constant von Wurzbach v svojem »Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich« (Dunaj, 1874). Toda gospod Wurzbach nam prej zastavlja novo ugan-ko, kakor da bi nas pomiril z zanesljivimi podatki. Piše namreč, da se je Sagar rodil l. 1702 in da Hecker navaja kot leto smrti 1778. Če pa se je Sagar rodil 2. novembra 1702, bi moral biti l. 1813 po napisu na nagrobni plošči v letu svoje smrti star 111 let. Toda plošča trdi, da je umrl l. 81 letu kar bi kazalo, da se je rodil l. 1732. Nekdo potemtakem laže: ali Wurzbach ali nagrobna plošča. Ali pa je nemara mogoča še neka podmena, ki bi pojasnila zmoto in o kateri povem besedico trenutke pozneje.

Sagarjevo ime močno spominja na ime skrivnostnih doktorjev v fantastičnih romanih predvojnega dobe. (Opomba poročevalca: Mar ni to navaden slovenski Zagar, kakor jih še danes precej hodi po naši deželi? Slovencu zveni to ime mnogo manj fantastično kakor Čehul!). Bil je po rodu Slovenec iz Kranja, kjer se je rodil — verjetno kot kmečki sin — v Poelland. (Opomba poročevalca: Poelland so Poljane. Leksikon krajevnihih imen pozna na krajskem kakih deset selišč z imenom Poljane, vendar so Poljane nad škofjo Loko edina večja vas z župnijo. Treba ti bilo v župnijskem arhivu dognati, ali je doktor Sagar — Zagar iz te vasi. Poljanski rojak in kronist g. Lovro Perko mi je povedal, da so starejše župne listine v Poljanah zgrešene, ohranjena je pa neka župna kronika. Tudi primerek Zagar da v Poljanski dolini ni neznan). Kakor ni gotovosti glede njegovega rojstva, je tudi in glede njegovega krsnega imena. Sam se je pisal Michael Sagar, krščen pa je bil tudi na ime Janez. Nekateri zgo-

a — Specialist, 23 letni Vincenc Markež se je specializiral na posebno stroko. Izposojal si je kolesa ter jih prodajal. Tako si je 2. avgusta t. l. izposodil od trgovca Rudolfa Lotza 1600 din vredno kolo. Markež je izposojeno kolo prodal nekemu posestniku pri Ptujju za 550 din. Tudi od svojega znanca Rudolfa Petka iz Ptujja si je Markež izposodil kolo, ki ga je potem prodal za 250 din. Mali kazenski senat je obsojil včeraj dopoldne Markeža na 2 meseca in 15 dni strogega zapor, na globo 120 din ter na izgubo častnih državljanjskih pravic za dobo 2 let.

a — Usodna nesreča gospe Pavle Štokove, trgovčeve žene iz Kamnice, je vzbudila toplo sočutje v krogih znancev in prijateljev. Pavla Štokova, o katere nesreči smo poročali včeraj, se od časa nesreče ni več zavedla. Iz splošne bolnišnice so jo prepeljali na njen dom v Kamnici. Revca je bila tudi včeraj dopoldne ves čas v nezavesti. Popoldne pa se je njeno globljo zdravstveno stanje tako poslabšalo, da je pričakovati najhujšega. Skoraj ni nobenega upanja, da bi se vzorna žena in mati spet zavedala.

a — Kako je s starim mestnim pokopališčem. Ekshumacija in prevoz telesnih ostankov iz grobnic in grobov starega mestnega pokopališča, ki bo s 1. jan. 1940 zaprto, je možen samo še v času od začetka novembra do konca decembra t. l. Telesni ostanki pokojnikov, ki jih nameravajo prepeljati svoji preko meje, kar pa v sedanjih prilikah ni mogoče, se bodo po 1. jan. 1940 lahko prepeljali samo na tezensko pokopališče, ki se bo dotlej primerno uredilo. V Mariboru je v zvezi s tem budna, da bi se na delu starega pokopališča uredil neke vrste »Gaj zaslužnih mož«, kjer naj bi bili pokopani vsi za osvoboditve in razvoju Maribora zaslužni možje.

a — Posledice velike produkcije žganja. Ker se glede starega mestnega pokopališča v Strossmayerjevi ulici pojavljajo netočne vesti, je mestno poglavarstvo primorano, da točno informira mariborsko prebivalstvo o dejanskem stanju. Mestni svet mariborski je z odločbo dne 6. februarja 1914 odredil zatvoritev pokopališča. Končna odstranitev vseh spomenikov, križev, ograj itd. pa bi se morala izvršiti po 40 letih. Mestni svet si je takrat pridržal pravico, da odredi lahko opustitev pokopališča tudi v prejšnjem terminu. Te pravice se je mariborski mestni svet iz zdravstvenih, posebnih pa iz regulacijskih razlogov tudi poslužil in je na svoji seji z dne 6. decembra 1928 skrajšal rok do 1. januarja 1940. Ker je sklep pravomočen in končnoven, ljavno potrjen od banske uprave, se mora pokopališče s 1. januarjem 1940 končno opustiti, to se pravi, da prenehajo s tem terminom vse pravice privatnikov na tem pokopališču in da se po tem terminu odstranijo vsi spomeniki, križi, ograje itd. Vzdrževanje grobov po tem terminu je torej nemogoče in nedopustno. Prav tako ne bo možno mestno poglavarstvo po tem terminu dovoljevati ekshumacij, ker je mestno poglavarstvo vezano na pravomočni sklep mestnega sveta.

a — V Mariboru ukradeni, v Ptujju prodani. V zvezi z večjim vlomom pri g. Karolu Novčaku v Metelkovi ulici, ki so mu neznanzi zlikovci ukradli zlatnine in druge predmete v vrednosti okoli 3000 din, se je sedaj ugotovilo, da so bili nekateri zlatninski predmeti prodani v Ptujju, kjer se sedaj vodi preiskava. Sledeci vodijo v to smer, da so zlikovci pročali nekatere predmete pri tamošnji tvrdki Akerman & Kinnl. Upati je, da bodo na poštasti rezultatov preiskave krivci kmalu izsledeni.

Naše gledališče

DRAMA

Sreda 25. Kacijanar Red Sreda
Četrtek 26. Antigona Red A.
Petek, 27.: zaprto.
Sobota, 28.: Hudčev učencec. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Nedelja, 29. ob 15.: Neopričevana ura. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Ob 20.: Kozarec vode. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Drevi za red sreda bodo odigrali Medvedovo žoligro »Kacijanar«, ki riše Kacijanarjevo usodo in njegov padec za časa cesarja Ferdinanda. Drama ni toliko trenje med osebnostmi, temveč spopad med dvema širšima zgodovinskima voljama, v katerih ne ustvarjajo dogodkov toliko osebnosti, temveč vzgibi temnih zgodovinskih moči. Kacijanarja bo kreiral g. Levor, ostala zasedba običajna.

Prva repriza izvrstno uspele Sofoklejeve tragedije »Antigona« bo v četrtek za red A. V naslovni vlogi bo nastopila g. Šaričeva. »Antigona« je delo, s katerim je ustvaril Sofokleji pred 2500 leti psihološko tragedijo Edipove hčere, plemenite poštenice mladenke, ki zna umreti za svoje prepričanje kot žrtve avtoritetskega Kreonovga zakona. Delo je režiral Fran Ljubič.

OPERA

Četrtek, 26.: Glumač Matere božje Red Četrtek.
Petek, 27. ob 15.: Poljub Dijaška predstava. Globoko znižane cene.
Sreda, 25.: Kjer škranček žvrgoli. Red B. Sobota, 28.: Prodana nevada. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Nedelja, 29.: Pri belem konjčku. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Za red B se bo drevi igrala lepa Leharjeva opereta »Kjer škranček žvrgoli« g. g. Igličev, ki nastopa k. g. v vlogi vaškega »škrančka«, ljubke Margit, in z go. Vidaličev, Barbičev, Zupanom, Sanciom, Jankom in Pečkom v ostalih vlogah. Dirigent D. Žebre. Režija je Zupanova.

Za red četrtek se vprizori 26. t. m. Masenetov »Glumač Matere božje«, ki je tako po svojem glasbenem delu, kakor po pripetljivi, čeprav zelo preprosti zgodbi, vreden vsega zanimanja. Čudovito vlogo neznanega potopnega glumača Jeana, ki zajde v samostan in potem kot svetnik umre, kreira g. Svetozar Banavac. Ostali sodelujoči: Lupaša, Janko, Zupan, Sanci. Dolničar in ravn. Betetto, ki poje tudi znamenito legendo o blagoslovljeni kadulji. Dirigira N. Neffat. režiser Ciril Debevec.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 25. oktobra. Zaprto. (Gostovanje v Celju).
Četrtek, 26. oktobra, ob 20. uri: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Red A.
CELJSKO GLEDALIŠČE
Sreda, 25. oktobra, ob 20. uri: »Celjski grofje«. Gostovanje mariborskega gledališča.

Gospodarstvo

Trgovinski sporazum z Italijo

Včeraj je bil ob 14. uri podpisan trgovinski sporazum med Italijo in Jugoslavijo. V imenu italijanske delegacije je sporazum podpisal predsednik italijanske delegacije g. Masi, v imenu Jugoslavije pa pomočnik trgovinskega ministra dr. Obradović.

S protokolom o zasedanju ožjega odbora jugoslovnsko-italijanskega gospodarskega je izvršena revizija dosedanjih kontingentov in so ustvarjeni potrebni pogoji za odstranitev težkoč, ki so nastale zaradi sedanjih političnih razmer v Evropi. Naša delegacija se je predvsem zanimala za dobavo bombazne preje. To vprašanje je povoljno rešeno in je naši tekstilni industriji zagotovljena redna oskrba z bombazno prejo. Prav tako je rešeno vprašanje uvoza italijanskega riža, oluščene kakor tudi neoluščene. Bombazno prejo in riž nam bo Italija dobavljala izključno na podlagi plačila v kliringu. Prav tako pa bo tudi naša država svoje proizvode v Italijo izvažala proti plačilu v kliringu. Italija se zanima predvsem za uvoz naše živine, za les in pšenico, kakor tudi za naše rude in kovine. Znatno so povečani kontingenti za izvoz našega lesa in živine v Italijo. Italijanska delegacija je pristala na to, da bomo izvažali v Italijo tudi govejo živino, ki tehta manj kakor 600 kg. Na podlagi novega sporazuma je verjetno, da se bo trgovinski promet med obema državama povečal, zlasti pa, da se bo povečal naš izvoz v Italijo v zvezi z likvidacijo našega kliringskega salda, ki znaša okrog 130 milijonov.

O rezultatu pogajanj je bilo izdano naslednje uradno sporočilo:

V ministru za trgovino je bil danes podpisan protokol petega zasedanja stalnega italijansko-jugoslovnskega gospodarskega odbora. Ob tej priliki je dal trgovinski minister dr. Ivo Andres zastopnikom tiska sledečo izjavo:

Jugoslovnsko-italijanski stalni gospodarski odbor, ki se je sestel v Beogradu pred tednom dni, je končal svoje delo. Odbor je imel nalogo, da v okviru splošnega pregleda sedanjih možnosti izmenjave

med našo državo in Italijo revidira trgovinski sporazum z dne 3. avgusta t. l. ter ga prilagodi spremenjenim gospodarskim razmeram. Protokol, ki je bil danes podpisan, potrjuje, da ostane klirng še naprej osnova za ureditev trgovinske izmenjave med obema državama. Mi bomo iz Italije še naprej uvažali blago po kliringu, italijanske oblasti pa bodo izdajale potrebna izvozna dovoljenja za vse vrste blaga v količinah, ki ustrezajo našim dosedanjim nabavkam glede na naš uvoz v letu 1938-1939. Mi pa bomo dovoljevali izvoz v Italijo pod pogojem plačevanja v kliringu v mejah kontingentov za razne vrste naših proizvodov, za katere so bili kontingenti sporazumom določeni. Glavni kontingenti ostanejo v višini, ki je bila določena s sporazumom 3. avgusta t. l. izjemno nekatereh poviškov pri lesu. Načelo ravnotežja v izmenjavi je ponovno poudarjeno v protokolu italijansko-jugoslovnskega odbora. Klirng kaže do sedaj pasivni saldo. Zato bomo morali povečati naš izvoz v Italijo. Protokol določa, da je pogodbenica, ki dolguje v kliringu, dolžna izdati ukrepe z namenom, da se poveča izvoz ter izravnava saldo. Ako bi nastal v trgovinski bilanci, kakor se lahko pričakuje, preobrat salda v našo korist, bi se lahko računalo tudi z zvišanjem našega uvoza iz Italije.

Če se pa saldo ne bi mogel izravnati, potem bi moral gospodarski odbor razpravljati o zmanjšanju izvoza. Mi smo večkrat naglašali željo, povečati promet z Italijo da pridobimo na italijanskem trgu postojanke, ki jih je naša trgovina izgubila pred leti. Po odstranitvi težav, ki so se pojavile pred dvema mesecema, bomo vsakakor z izvajanjem novega italijansko-jugoslovnskega sporazuma dosegli nov napredek in bomo povečali obseg naše trgovine z Italijo. Trudili se bomo, da te pridobitve za medsebojni trgovinski promet ohranimo ter smatramo, da bodo tudi z italijanske strani podvzeti vsi potrebni ukrepi, da se zavaruje širša in intenzivnejša trgovina med obema državama. Solidarnost gospodarskih interesov med našo kraljevino in kraljevino Italijo je še tudi ob tej priliki izkazala.

Revizija kartelnih sporazumov

Kakor smo že v včerajšnji številki poročali je trgovinski minister izdal na osnovi § 31. in 16. uredb o kartelih v zvezi s § 5. uredb o pobijanju draginje pravilnik o reviziji kartelnih sporazumov. Uredba o pobijanju draginje določa, da se bo izvršila revizija sporazumov, ki so pravilno registrirani ali se registrirajo pri trgovinskem ministru po uredbi o kartelih, kolikor se ti sporazumi nanašajo na ceno in na prodajne pogoje. Nadalje določa uredba o pobijanju draginje, da opravijo ta pregled organi, ki jih imenuje trgovinski minister v sporazumu z ministrom za socialno politiko in ministrom za kmetijstvo. Novi pravilnik o reviziji kartelnih sporazumov, ki je objavljen v »Službenih novinah« od 23. t. m., vsebuje določbe o tem, kako se ima izvršiti ta revizija. Med drugim določa:

Karteli so dolžni predložiti trgovinskemu ministru 10 dni pred sklepanjem kartelnih organov: 1. vse predloge sprememb in dopolnitve kartelnih pogojev, s katerimi se spreminjajo cene, tarife in pogoji za prodajo, nabave in usluge; 2. vse predloge za seje o spremembah cen, tarif in pogojev za prodajo, nabave in usluge. Ako se s temi spremembami povišujejo cene in tarife ali se določajo manj ugodni poslovni pogoji, se morajo predložiti dokumentirane pismene utemeljitve, ki upravičujejo te spremembe. Sklepi o gornjih spremembah se lahko izdajajo samo na se-

jah, ki so prijavljene trgovinskemu ministru po določbi 1. odstavka 10. člena pravilnika o izvajanju uredb o kartelih. (ki določa, da morajo karteli pošiljati kontrolnim oblastvom pozive na zborovanja ob istem času, ko jih pošljejo članom, predstavništvom ali organom, tako da utegne kontrolno oblastvo pravočasno odrediti svojega organa, da prisotvuje zborovanju ali seji). Na osnovi § 7. uredb o kartelih se bo preprečevala uporaba ukrepov in odločb, ki niso tako izdane.

V trgovinskem ministru se ustanovi odbor za revizijo kartelnih sporazumov. Člane tega odbora postavlja in razrešuje trgovinski minister. V odbor predlagajo po enega člana in namestnika minister za kmetijstvo, minister za socialno politiko in ban banovine Hrvatske. Poleg teh članov imenuje trgovinski minister predsednika, tajnika ter njegovega namestnika. O delu in sklepih predlaga odbor referate in poročila trgovinskemu ministru. Članstvo v odboru je častno in člani nimajo pravice do kakšne denarne nagrade ali sejnine. Dolžnost odbora je pregledati vse sporazume, ki so pravilno registrirani ali bodo še registrirani, v kolikor se ti sporazumi nanašajo na cene, tarife, na prodajne pogoje, nabavke ali usluge. Odbor lahko stavi trgovinskemu ministru predloge zaradi ukrepov za pobijanje škodljivih kartelnih odločb.

Sporazum o izvozu živine v Švico

Kakor smo že poročali, je v Beograd prispela švicarska delegacija zaradi trgovinskih pogajanj z našo državo. Doseženi je sporazum glede izvoza naših svinj, na kar so bila pogajanja začasno prekinjena. Švicarska delegacija je odpotovala v Budimpešto, od tod bo potovala v Bukarešto in se bo 1. novembra zopet vrnila v Beograd zaradi nadaljevanja pogajanj o ostalih vprašanjih našega medsebojnega trgovinskega prometa.

Pri pogajanjih glede izvoza svinj je bilo treba odstraniti večje ovire, ker naše cene niso ustrezale pričakovanim švicarskim uvoznikom. Končno je prišlo do sporazuma glede količine uvoza in glede cen. V prihodnjih štirih tednih bomo izvozili v Švico po 1000 komadov živih mesnih svinj. Cena je določena na 1.15 švicarskega franka za kilogram žive teže; od tega čobe naši izvozniki 1 švicarski frank (12.3 din), ostanek pa gre v kompenzacijski fond. Novi sporazum je stopil takoj v veljavo.

Kakor smo že poročali je izvoz živine in živinskih proizvodov v Švico stavljen pod kontrolo Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Po mnenju izvoznikov pa ta centralizacija našega izvoza ni po godu švicarskim izvoznikom, ki so doslej le od čaba do časa uvažali svinje iz naše države. Švicarski trg zahteva predvsem svinje jorgširske pasme, ki pa jih v naši državi nimamo dovolj in se dobe predvsem v zapnem delu države in nekaterih predelih Vojvodine. Za okus švicarske publike imajo naše svinje mangališke pasme preveč masti.

Kontrola iznosa dividend v inozemstvo

Kakor smo že poročali je finančni minister na predlog deviznega odbora pri Narodni banki izdal odlok, da morajo vse domače delniške družbe, katerih delnice so bile ali so v celoti ali deloma v rokah inozemcev do 30. novembra izvršiti prijavo devizni direkciji glede inozemskih lastnikov delnic, in sicer po stanju iz leta 1919, 1925, 1930 in 1938. Na delnice, ki so bile ali so last inozemcev se brez predhodnega odobrenja devizne direkcije ne sme izvršiti nobeno izplačilo kupona. Razlogi za izdajo tega ukrepa so v glavnem naslednji. Precejšnje število delniških družb v naši državi je v posesti inozemcev kot delničarjev. Njihove dividende se po večini izplačujejo preko klirng. Številni lastniki del-

nic naših podjetij pa so svoje delnice depozirali v državah, s katerimi se plačilni promet vrši na podlagi plačila v svobodnih devizah. Tako so imetniki delnic naših delniških družb iz klirngskih držav dobivali dividende izplačane v svobodnih devizah. Narodna banka je na ta račun dajala na leto desetine milijonov din deviz. Namen gornjega ukrepa je torej predvsem ta, da se uvede kontrola glede iznosa dividend iz naše države. Preprečiti je treba, da bi imetniki delnic iz klirngskih držav dobivali svoje dividende izplačane v svobodnih devizah. Vrh tega bo imela Narodna banka kontrola o spremembah v lastništvu delnic inozemskih delničarjev. Verjetno je, da bodo napravljeni koraki, da se prenos delnic imetnikov iz klirngskih držav ne bo mogel izvršiti v korist delničarjev iz deviznih držav brez odobrenja pristojnih oblastev.

Finančni minister je nadalje izdal odlok, ki pravi, da se plačila v svobodnih devizah ne morejo izvršiti brez odobrenja devizne direkcije za blago, ki je bilo uvoženo v našo državo pred 1. januarjem 1938.

Gospodarske vesti

— Koliko smo uvozili sladkorja. Kakor znano, sta izšli v juniju in juliju dve uredbi, s katerima je bilo državnima tvornicama v Čukarici in Belju dovoljeno brez plačila carine uvoziti skupaj 1202 varonov sladkorja, in sicer za kritje potreb konzuma do nove sladkorne kampanje. Navzile uvozu pa je že v avgustu povsod primanjkovalo sladkorja in državne tvornice niso izvrševale naročil, ki so jih dobivale od strani trgovcev. Prodajni uradi državnih tvornic so vedno zadrževali, da je sladkor na potu, vendar sladkorja ni bilo. Kakor je sedaj razvidno iz naše uvozne statistike, je pomanjkanje nastopilo le zaradi tega, ker so državne tvornice izkoristile le majhen del kontingenta, ki je bil določen za uvoz. Uvozili so namreč le 482 varonov sladkorja v vrednosti 17.7 milijona din čeprav so imele po uredbi možnost, da carine prosto uvozijo 1202 vagona.

— Podaljšanje veljavnosti uredb o ugodnostih za tvornice aluminija v Loxovu. Na podlagi § 113 finančnega zakona za 1939/40 in na predlog trgovinskega in finančnega ministra je ministrski svet predpisal uredbu, s katero se podaljšuje do 9. maja 1940 veljavnost uredb o olajšavah za zgraditev tvornice aluminijevega oksida, tvornice aluminijevih zlitin in razširjenje tvornice aluminija od 14. aprila 1938. S to uredbu se do 9. maja 1940 podaljšuje veljavnost vseh pravic iz § 1. te

uredbu, ki bi po uredbi oziroma avtentičnem tolmačenju (objavljenem v Službenih novinah 30. maja 1939) morale prenehati 9. novembra 1939.

— Podružnica Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Beogradu. V beograjskem trgovinskem registru je bila te dni registrirana ustanovitev podružnice ljubljanskega Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo. Za ravnatelja podružnice je postavljen g. Avgust Pivan, bivši bančni ravnatelj v Beogradu.

— Carine prost uvoz semena sladkorne pese. Ministrski svet je na svoji seji 23. t. m. na predlog finančnega ministra in na podlagi čl. 15 zakonskega osnutka o splošni carinski tarifi sklenil, da se prodajna centrala za sladkor oprošča plačevanja uvozne carine na uvoz 55 vagonov semena sladkorne pese iz št. 33., točke 3. uvozne carinske tarife pod pogoj, ki jih predpiše finančni minister.

— Japonski jen je odslej vezan na dolar. Japonska vlada je odredila, da večje jen na ameriški dolar in da se ukine dosežanja vezava jena na angleški funt. Bodoča relacija znaša: 23 sedem šestnajstink dolarja enako 100 jenov.

— Ruska avtomobilska industrija. Po najnovejši statistiki je sedaj na ozemlju Sovjetske Rusije 15.700 avtomobilov ruskega izvora. Glede proizvodnje tovornih avtomobilov je Rusija za Zedinjenimi ameriški državami na drugem mestu.

Borze

24. oktobra

Na jugoslovnskih borzah notirajo nemški klirngski čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se trgovali v Zagrebu po 32.75 in v Beogradu po 32.50. Tečaj na svobodnem trgu se nadalje ravna po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektornem tržišču so se tečaj državnih papirjev danes ponovno precej okrepili. In sicer pod vtisom beograjske borze, ki je zabeležila še višje tečaje. Vojna škoda se je trgovala po 435 (v Beogradu po 435-439). V ostalih državnih vrednotah na zagrebški borzi ni bilo prometa. Na beograjski borzi pa je bil promet znaten in se tečaj približuje stanju pred pričetkom vojne v Evropi.

Posledice velike produkcije žganja Velike nevarnosti uvoza in tihotapske prodaje

Ljubljana, 24. oktobra

Letošnja poplava žganja bo zastrupljala mlado in staro. pa naj se izvede še toliko treznostnih akcij. Mnogi trgovci bodo letos pokupili velike količine žganja, a najbrž ga bodo po večini skušali takoj na drobno spet prodati z dobičkom. Tudi Slovenija je bila letos deležna obilnega pridelka sliv in se bo zaradi tega kuhalo toliko več žganja. Ako bi oblast hotela omejiti žganjkuhu, bi morala dati vse kotle pod kontrolo, občine pa bi morale skrbeti, da bi se zgradilo čim več novih sušilnic za sadje.

Za naše kraje predstavlja veliko nevarnost tudi uvoz žganja iz drugih banovin. Ker je domače žganje dražje, se je pojavilo več tujih trgovcev, ki hočejo pri nas prodajati uvoženo žganje po prav nizkih cenah. Pred nekaj dnevi je v litijemskem laskem srezu ponujal zastopnik neke tuje tvrdke 45 odstotno žganje po 7.35 odstotno pa po 5 din za liter. Naš kmet svojega žganja po takih cenah ne more prodajati in ga bo raje doma popil, ali pa ga bo skušal na drobno prodati po tihotapskem

Devize

Ljubljana. Oficijelni tečaji: London 177.25—180.45, Pariz 100.22—102.52, New York 4408—4468, Curih 995—1005, Amsterdam 2348—2386, Bruselj 742.50—754.50. Tečaji na svobodnem trgu: London 218.95—222.15, Pariz 123.86—126.16, New York 5480—5520, Curih 1228.18—1238.18, Amsterdam 2899.93—2937.93, Bruselj 917.03—929.03.

Curih. Pariz 10.1450, London 17.90, New York 446. Bruselj 74.75, Milan 22.50, Amsterdam 236.75, Berlin 178, Stockholm 106.2250, Oslo 101.35, København 86.10.

Efekti

Zagreb. Državne vrenote: Vojna škoda 435—436, 4% agrarne 33 den. 6% begluške 80 den. 7% stabiliz. 96 bl. 7% Blair 87 den. 8% Blair 90 den.; delnice: Trboveljska 195 den., Gutmann 37.50 den., Sečera Osijek 85 den., Osiječka lijevaonica 150 den.

Beograd. Vojna škoda 439.50—441 (435—439), za dec. — (436), 6% begluške 79.75—80.50 (79.50), 6% dalm. agrarne 75 den., 6% šumske 74—75 (72—75.50), 7% stabiliz. — (98.50), 7% invest. 101 bl. (99.50), 7% Seligman 98.50 den., 7% Blair 89—91, 8% Blair 92 den., PAB 200—202, Narodna banka 6925 den.

Blagovna tržišča

Žito

+ Chicago, 24. oktobra. Začetni tečaji: pšenica: za dec. 84.50, za maj 84.125, za julij 82.75; koruza: za dec. 49.125, za maj 51.875.

+ Winnipeg, 24. oktobra. Začetni tečaji: pšenica: za dec. 70.50, za maj 71.875, za julij 76.75.

+ Novosaška blagovna borza (23. t. m.). Tendencija prijazna. Pšenica: baška oko Novi Saa in Sombor 157; gornjebaška 159 šlep Tisa I. 165; rž: baška 127 — 129 Oves: baški, sremški in slavonski 140 — 142.50 Jčmen: baški in sremški 64 65 — 66 142.50 — 145. Kuruza: baška 112 — 114; banatska 110 — 112; pariteta Indija 114 — 116. Moka: baška in banatska »0g« in »0gg« 237.50 — 247.50; »2« 217.50 — 227.50; »3« 197.50 — 207.50; »4« 177.50 — 187.50; »7« 162.50 — 172.50; »8« 120 — 130. Fišol: baški, sremški beli brez vreč 312.50 — 322.50 Otrobi: baški in sremški 105 — 106, banatski 103 — 104.

načinu. Verjetno je, da bodo uvažali k nam razni trgovci vedno večje količine žganja. Po Gorenjskem so zdaj organi finančne kontrole uvedli stroge poizvedbe, kdo je kupoval uvoženo žganje in koliko ga je kupil. Finančni organi so doznali, da je bilo brez kontrolnih izvidov uvoženo dosti žganja v velik industrijski kraj. Dalje so ugotovili, da so z nekim tovornim avtomobilom pripeljali čez 30 hektolitrov žganja in da je ta avto prevozil več banovin, a ni bil nikjer ustavljen. Preiskava bo menda spravila na dan mars'kak nepriljetnega za nekatere, ki se pri kupcih žganjem prav dobro zaslužijo. V Ljubljani poznajo nekoga petičnega moža, ki je pred dnevi iskal zastopnika, da bi mu prodal okrog 100 hl uvoženega žganja.

Kakor se vidi, bodo imeli naši kmetje s prodajo žganja velike težave. Po sedanjih cenah ga sploh ne bodo mogli prodati, dokler bo dopuščal uvoz iz drugih banovin. Nekaj je treba nujno ukreniti v zaščito domače prodaje in seveda tudi za omejitve konzuma.

Cigani pod Krimom

Ljubljana, 23. oktobra

Odkar je imel zloglasni tat in vlomilec Juže Lenič, ki se rad druži s cigani, precej sreče na Rakitni pod Krimom, kjer je Mariji Mikuševi odnesel nekaj nad 7000 din francoskega in našega denarja, se cigani, očitno vzpodbujeni po njegovem zgledu na vsi moč radi oglašajo po Notranjski, zlasti še po podkriških vaseh. Kmetje na Rakitni so ciganske ženske in otročad komaj sproti odganjali od praga. Ko so nazadnje še orožniki posegli vmes, so cigani za nekaj časa izginiti iz vasi, in medtem ko so poprej poizkušali srečo pri belem dnevu, so se zdaj začeli vračati v zavetju noči.

Tako se je zadnjič skupina mlajših ciganov vtihotapila v hišo Josipa Brenceta na Rakitni. Ravnali so tako po tihi, da jih nihče ni opazil a odnesli so štiri nove moške obleke, dve rjave barve, pa modro in sivo površnik in črne hlače in precej perila, pa še nekaj ženske obleke, pletenih jopic, otroškega perila in gotovine, da je vsa škoda znesla okrog 3000 din. Ko so opravili pri Brencetovih, so poizkušali srečo še v dveh bližnjih hišah, a brez uspeha. Z Rakitno so krenili v notranjsko smer, a ustavili so se šele v Topolu v begunski občini, kjer so vdrli v hišo posestnika Antona Cimpermana in mu odnesli svetlosivo in temnosivo obleko, več parov čevljev, kroj katoliške telovadne organizacije, dva ženska plašča, dva hubertusa, dva moška površnika, precej ženskega perila in brisač, dve srebrni verižici, a mimogrede so vzeli še celo vrsto predmetov, kakršni so potrebni pri pogajanju pokojnika na mrtvaški oder. V celem trpi Cimperman okrog 5000 din škode. Odtod so krenili k posestniku Mariji Zalarjevi na Gori pri Begunjah, kateri so spet odnesli tri moške, dve ženske obleke, par novih nizkih črnih čevljev, nekaj srajc in drugega osebnega, posteljnega in namiznega perila dve odeji in nekaj drugih predmetov v skupni vrednosti 2590 din.

Orožniki so takoj uvedli strogo preiskavo in ugotovili da so bili na delu cigani, 18-letni Andrej Levakovič 28-letni Deraanja Hudorovič in njegov brat Marko. Za predrstžo so na tatinskih pohodih imeli 20-letno Tončko, ljubico Marka Hudoroviča, in 50-letno Ljubo Hudorovičovo. Orožniki so tatinskim ciganom za petami.

Iz Zagorja

— Lep uspeh domače živinoreje. Čeprav je zagorska občina bolj industrijska, prebiva v njej veliko število trdnih kmetov in dobrih živinorejcev. Velike so zasluge kmetijske podružnice, a tudi gospodarji sami so zelo pridni ter vneti za napredek. Od Sv. Urha je prignal oni dan posestnik šinkovec v Zagorje tri leta stara bika, ki je tehtal 1.026 kg in zaradi

Iz Kranja

— Francoski krožek na gimnaziji bo tudi letos pričel s tečajem francoskega jezika in sicer začetniškimi ter nadaljevalnimi. Prijave sprejema gimnazijski sluga g. Semen.

Iz Ptujja

— Zvočni kino predvaja danes v sredo in jutri v četrtek ob 20. velifilm »Požar nad Angleskom,

Pred Maginotovo linijo

Francoski vojniki utrjujejo prednjo obrambno črto na sektorju pred Maginotovo linijo

Pismo iz Pariza

„Kupite mornarja!“ — Konjunktura za zločljive stolčke in spalne vreče — Vpliv vojne na modo

P. N. Pariz, 10. oktobra

Pri vstopu v podzemsko železnico prodaja krošnjar mimoidočim majhne lutke, predstavljajoče francoskega mornarja, in hripavo hvali svoje blago: »Kupite mornarja! To je stvarca, ki prinaša srečo! Neobhodno potrebno za primer zračnega bombardiranja!« Mimoidoči se smehljajo in ne verujejo prav navadnemu zatrjevanju, zato trgovina s temi lutkami ne uspeva dobro. Ideja mornarja očitno ni zelo posrečena, kajti kakih posebnih zmag mornarice še ni bilo. Zato pa so drugi prodajalci iznajdljivejši ter prodajajo predmete, ki so morda res potrebni za sedanji čas. Zelo gredo v denar listi celofana, s katerim se maske okna, še bolj pa se kupuje oni celofan, ki naj služi za zavijanje živil za primer plinskega napada iz zraka.

Komaj so se pojavili novi 10-frankovski bankovci, že trg poln posebnih listnic za spravljane tega denarja. Glavna iznajdljivost pa še vedno velja torbam, v katerih se nosijo plinske maske. Doslej so jih nosili v nerodnih pločevinastih skatlah, zdaj pa je že povsod videti nekoliko novih sudenih modelov, torbic iz povoščenega platna ali zelo enostavnih jermenčkov, usnjenih torbic ali celo majhnih kovčkov. Neki podjetnejši je iznašel poseben zločljiv stolček žepne oblike in zelo lahek, zelo primeren za posedanje po kletih in zatočiščih med letalskimi alarmi. Pojavilo se je takisto močno povpraševanje po pohodnih zločljivih posteljah, kajti treba je preskrbeti kolikor toliko udobnih postelj za množestvino begunce, za evakuirance, za bolnice in za otroške kolonije. Tudi povpraševanje po nepremočljivih spalnih vrečah je zelo živo in take vreče se trenutno precej težko dobe, dasi so vse delavnice zaposlene z njih izdelovanjem. Nekoč so jih kupovali samo oni, ki so iz naslade prenočevali pod milim nebom, danes pa si hoče vsakdo preskrbeti spalnico vrečo za vsak nepredviden primer. Če pojde to tako dalje, bo vsak Parižan kmalu otovorjen s celo vrsto predmetov, ki jim pravijo »predmeti prve nujnosti za nepredvidene primere«.

Nihče si ne more predstaviti, kakšne množine posebnih žepnih nožev, ki so opremljeni z raznim orodjem, so bile potrebne takoj prve dni mobilizacije. Nožarji so imeli posla čez glavo in še vedno ni pokrita vsa potreba. V enakih množinah so bile potrebne vojaške male pipice, kakor da se je vsa francoska vojska tisti trenutek odločila, da bo pušila samo še iz pipic. Na drugi strani pa povpraševanje po nekaterem »vojnem« blagu že pojema. Za papir, potreben za izdelanje oken, se ljudje ne tepo več, kakor prve dni. Kdor ni dobil papirja, ki je bil tedaj v modi, je zalepil okna z dručnim papirjem ter s tem dosegel isti uspeh. Osobito pa je močno ponehal lov za žepnimi baterijami, ki je prve tedne obvladoval ves Pariz kakor epidemija mrzlice. Tovarne so vrgle na trg dovolj tega blaga in vsakdo se je že založil z dvema ali tremi baterijami, kar zadostuje za precej časa, sicer pa je tega blaga sedaj povsod dovolj.

Nedavno so Parižani močno kupovali zemljevide Poljske. Zdaj je povpraševanje seveda prenehalo. Knjigarne pa prodajajo razna navodila, kako se je vesti o priliki zračnega napada, kako se je treba čuvati dušičnih plinov, močno se kupuje brošurica »Kako se obvarujem plinov brez maske?«

Nekatere pariške tiskarne se bavijo sedaj izključno s tiskanjem dopisnic za vojake, saj vsak dan odhaja iz Pariza na stotisoče dopisnic na fronto, od tam pa zopet prihaja najmanj toliko odgovorov. Za ljudi, ki ne ljubijo gneče in skupnih množestvenih zaklonišč, je izšla knjižica o gradnji individualnih zatočišč in je čudno, da jo kupujejo tudi tisti, ki sploh ne mislijo graditi posebnih zaklonišč, pač pa radi obširno govore o tem pri vsaki priliki.

Pariške modisterije se seveda že skušajo prilagoditi vojnemu času in inspiracijo za nove klobučne kreacije jim nudi voj. šlem. Takih modelov, ki dobro stojijo mladim kodrastim glavicam, — in katera glavnica dandanes ni skodrana? —, se vidi že mnogo v izložbah in na ulicah. Rue St. Honoré skuša prodreti s klobučkom, ki je kopiran po čepici poljskih ułancev, delavnice za perilo so izgotovile že silne množine perila v modni barvi khaki. Največje pa je sedaj povpraševanje po pavoli. Ves ženski svet namreč plete doma nogavice, pahovke in volnene jopice za vojaštvo in vsak dan se cele gore tega blaga pošiljajo v vojaška skladišča. Ves ženski Pariz se je posvetil platenju z navdušenjem in ljubeznijo. To zimo francoski vojniki gotovo še ne bodo zmrzovali.

Evakuacijski ukrepi na Finskem

Zgoraj: Dolge vrste ljudi čakajo potrpežljivo pred trgovinami z živili — Spodaj: Priprave za odhod iz Helsinkov

Zlati veletok Anglije

Zlata zaloga ameriškega zakladnega urada je pravkar prekoračila dosedanje mejo 17 milijard dolarjev. To pomeni nič manj nego 67 odstotkov vsega zlatega denarja na svetu.

V zadnjih štirih mesecih se je oteklo v Ameriko 4 in pol milijarde dolarjev, od začetka tega leta do tedaj 2 in pol milijarde. Mejo 16 milijard dolarjev so prekoračili prvič 9. junija tega leta, tako da je v zadnjih 4 mesecih priteklo v zvezne zakladnice zlata za 1 milijardo dolarjev.

Znano je, da prihaja ta zlati veletok večinoma iz Anglije in njenih posesti. Od 4 in pol milijarde zlata, ki so ga v zadnjih 14 mesecih uvozili v Zedinjene države, je prišlo nič manj nego tri milijarde iz Velike Britanije, torej dve polni tretjini.

Črne žarnice v Nemčiji

Kakor poročajo nemški listi, so tramvajske družbe v nemških mestih začele uvajati na tramvajskih vozovih črne električne žarnice. Te žarnice pa niso iz črne stekla, marveč samo prepletkane s črno barvo. Na dnu imajo majhen krog, ki je prost barve in daje dovolj razsvetljave, ki je potrebna za opravke med vožnjo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Kraljica na kolesu

Holandska kraljica Vilijemina je že od nekdaj navdušena biciklistka. To ji je prišlo prav v današnjem času, ko se je morala njena država zaradi pomanjkanja bencina omejiti v uporabi motornih vozil

Pogled na Vilno

Ruske vojaške oblasti so te dni izročile Vilno Litvi. Naša slika prikazuje središče mesta s katedralo

Torpedo — stara beseda

Izpira iz stare latinščine, poznala sta jo med drugim že Cicero in Plinij

Naj si bo torpedo še tako novodobno orožje, beseda izvira vendarle iz stare latinščine in dovolj čudno se nas ožjmi, če srečamo to besedo n. pr. v Ciceronovem delu »De natura deorum« ter v Plinijevih in Varonovih spisih.

Latinski torpedo je pomenil prvotno omrtvelost telesnih in duševnih življenjskih sil, omamljenost, otrplost. V prenesenem pomenu je označeval električnega skata (raja torpedo), ki deli s svojim kratkim repom električne udarce, ki te spravijo v stanje »torpeda«, omrtvelosti, otrplosti.

Prvič se je ta beseda uporabljala v vojaškem pomenu okrog l. 1780., ko je Ame-

ričan Bushnell s pomočjo podmorskih čolnov skušal privajati peklenke stroje k trupom sovražnih lažij. Ta beseda je sprva le žvotarla in tudi tedaj, ko je sloviti Robert Fulton izboljšal Bushnellovo idejo ter imenoval svoje novo razstrelilno telo torpedo, je bila znana komaj najožjim strokovnim krogom. Še Mayerjev konverzacijski leksikon iz l. 1851. navaja pod besedo torpedo le električnega skata. Šele ameriška državljanska vojna je besedo splošila, treba pa je bilo še nekoliko desetletij, preden so jo začeli uporabljati samo za ofenzivne podmorske izstrelke in ne tudi za mine ter zažigalne stroje vseh vrst.

Oči na bojišču

Kaj pripoveduje dopisnik nemškega poročevalskega urada o svojem obisku v prvi črti

Posebni dopisnik nemškega poročevalskega urada je obiskal neko opazovalnico v Siegfriedovi črti. Dan je bil miren, na fronti je vladala skoraj nevojna tišina. V takšnih dneh imajo opazovalci v svojih daleč spredaj pomaknjenih postojankah poseben odgovorno službo. Po tem. mogoče varljivem miru, piše dopisnik, se ne dajo zmotiti. Na videz mrtva fronta ima na stotine oči, ki z napeto pozornostjo zasledujejo vsako gibanje na nasprotni strani. Može, ki stoji ob svojih daljnogledih, skrbno zakriti, in gledajo v jesensko pokrajino, so na svojem položaju že mnoge dni, večkrat tudi tedne.

Poznajo vsak grm in vsako stezico v svojem opazovalnem odseku.

Poročevalec se je skozi jarek previdno splazil do daljnogleda. Opazovalec mu je na svoji skici pokazal dve trikotniki, ki so jih Francozi postavili na svojem ozemlju. Pogled z neoboroženim očesom v nasprotnikovo deželo ni pokazal ničesar, šele z daljnogledom je bilo nekaj razločiti. Opazovalec je dejal, da stoji Francozi že dve uri tam in sekajo drva. Zaviti so v debele plašče in stopajo sem in tja. Videti jih je v skupinah po dva, po tri, kako postajajo

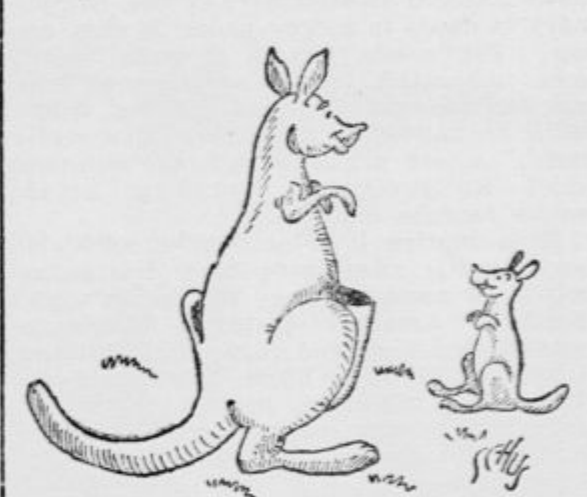
očitno zdolgočaseni, nekateri pa sekajo debela in žagajo veje. Očitno hočejo svoje položaje še utrditi.

Opazovalec pripoveduje natančno, kdaj se tam preko izmenjavajo straže, kdaj si delijo hrano. Ko je dopisnik pogledal skozi daljnogled malo bolj na desno, je opazil ob robu nekega gozda celo četo Francozov, ki se niso prav nič skrivali. Tudi v bližnji carinarni so stopale francoske straže neženirano sem in tja. Ali je to vedno tako? je vprašal novinar. — Seveda ne, je odgovoril opazovalec s smehom. Ko se prične streljanje, ni navedno nikogar več videti.

A NEKDOTA

Voltaire se je nekoč napram nekemu obiskovalcu izrazil zelo prijazno o svojem sodobniku, švicarskem naravoslovcu, pesniku in zdravniku Albrechtu von Hallerju. Obiskovalec se je začudil tej prijaznosti, češ Haller se izraža o Voltaireu popolnoma drugače. »Nu, da«, je odvrnil Voltaire, »mogoče je, da se oba, Haller in jaz, motiva.«

VSAK DAN ENA

»Prosim, ali je gospodična hči doma?« (College Humor)

25 let je čakala na zaročenca

Z mnogimi drugimi je bil odšel tudi Italijan Camillo Horti iz okolice Milana v svetovno vojno. V svoji domači vasi je pustil zaročenko in nezakonskega otroka. 1916 so ga Avstrijci ujeli in ga poslali na rusko fronto. Od tedaj je zmanjkala za njim vsaka sled.

Sedaj, ko je od velike vojne prešlo že 20 let, pa se je vrnil v domovino. Horti pripoveduje, da mu je uspelo pobegniti iz ujetništva v Rusijo. Tam je doživel ob mnogih težavah in trpljenju zlom carske vladavine in boljševiško revolucijo, dokler mu končno ni uspelo, da je preko Cejlona prispel v Indijo. Od tam se je po 24letni odsotnosti vrnil domov. Doma je srečal svojo zaročenko z otrokom ter jo je povedel končno pred oltar.

Šest zlatih angelov

M. BRAND

Roman

71

Na pragu ju je srečal natakav z naročeno kavo — Ravenna je vzel skodelico z deske in zaklical Ryderju:

»Plačajte ta čas račun, bogati mož!«
Potem je krenil za Lesliejo Carton.
»Ali plača gospod res ves račun?« je vprašal Giulio.

Ryder je raztreseno prikal.

»Takoj spišem vse,« je odvrnil natakav, odšel iz sobe in zaprl vrata za seboj.

Ta čas, ko si je Charles prižigal cigareto, mu je iznenada prišlo na misel, da je čakal prav v tej sobi tudi grofica Lalo, ki je morala mahoma nekam telefonirati. Vsekako so se stvari kaj čudno ponavljale...

Stopil je k vratom, da bi pogledal venkaj, a vrata so bila zaklenjena. Stresel jih je za kljuko in se uprl vanje z ramenom, a v tem je zunaj Giulio zaklical:

»Zdaj ne morete iz sobe, gospoda imajo ta mah opravlja, a pozneje pridete tudi vi na vrsto.«

Aparat v telefonski celici in pritličju ni bil na

samodejni priključek, marveč tiste zastarele vrste, pri kateri je treba, da posreduje urad. Luigi Ravenna, ki je pritiskal uho na steno celice, je slišal, kako je znotraj Leslie Carton rekla:

»Prosim, dajte mi kriminalno policijo.«

Z naglo potezo žepnega noža je Italijan prerezal žico, ki sta vodila ob vnanji steni celice, se globoko oddahnil, spravil nož v žep in jel potrpežljivo hoditi sem ter tja.

Čez nekaj časa je Leslie obupala nad tem, da bi dobila zaželeno zvezo, in stopila iz celice, rekoč: »Tu nekaj ne more biti v redu — najprej se je urad oglašil, zdaj je pa v odhod mrtev.«
»Res čudno,« je menil Ravenna. »Nu, saj je tu, v spodnjem prostoru, še en telefon, poizkusiva ti stega.«

Tako govoreč je odprl vrata, skozi katera jima je udaril naproti zatohel kletni zrak. Ko je vključil luč, je Leslie zagledala dokaj strme stopnice, pred katerimi se je nehote odmaknila, a Ravenna je bil že zaloputnil težka vrata, ki so se tako natanko prilagala v okvir, da je siknilo, ko so se zaprla.

»Ne maram tu dol,« je rekla.

»Zakaj ne, dragica?« je vprašal z dozdevnim začudenjem. »Daj, opri se name — samo prve stopnice so malce nerodne.«

Nato jo je prijel okrog pasu ter jo odvedel dol, v prostorno klet. Na obeh straneh širokega hodnika so stali velikanski leseni odri, kjer se je praislo brez števil vinskih in šampanjskih steklenic. Cementni tlak se je na koncu spuščal

proti vodi, ki je bilo pod širokimi dvojnimi vrati videti njen lesket. Hiša je bila prejšnje čase nedvomno trgovska stavba, in njeni lastniki so spravljali blago, ki so ga dobivali po ceneni vodni poti, skozi to klet naravnost v skladišča — o tem je pričala tudi široka brv iz desk, ki je slonela v enem izmed kotov.

Leslie Carton je z grozo pogledala okrog sebe.

»Torej moram umreti?!« je vprašala.

Ravenna, ki je bil sedel na sod, je pokazal na drug sod, ki je stal tistemu nasproti.

»Najprej sedi, otrok. — Ali moraš umreti ali ne, bo odvisno od tega, kako odkrito mi boš odgovarjala. Da tu lahko vpiješ kolikor hočeš, ne da bi te kdo slišal, si lahko misliš — upam torej, da boš pametna. Zame prav res da ni veselje, ugonobiti tako lepo dekletko, kakor si ti, a če je tako, da ne gre drugače, pač ne gre.«

Vzel je z bližnjega odra steklenico, ji odbil grlo in jo ponudil Leslieji.

»Ná — okrepcaj se,« je rekel.

»Ne — ni potreba.«

»Kakor ti drago,« je odvrnil, napravil krepak požirek in pričel zasliševanje.

»Kdaj se ti je oglašil prvi sum zoper mene?« je vprašal.

»Ko sem zapazila, da je Charles Ryder v nevarnosti.«

»A, zanj trepeče tvoje srčce?« je smehljaje se odvrnil Ravenna. »Pa to ni tisto, kar mislim — že mnogo prej si morala nekaj zaslišuti.«
»Seveda, takoj, ko sem prišla v New York. —

Dejala sem si, da je mogel biti izmed vseh ljudi, ki so poznali Dorrito, samo eden dovolj zavržen, da ji je storil zlo — namreč Gonelli, in da je moglo biti samo enemu od tega, da Dorrit izgine — namreč tebi.«

Gledal jo je in majal z glavo.

»Človek ne bi verjel, da sta ti in Dorrit sestri,« je rekel nazadnje, »kajti ti si prav tako resna, kakor je bila ona razposajena in vesela... Kako si vobče vedela, da je Dorrit mrtva?«

»Ker sem vsak dan hodila v mrtvašnico in sem jo po nekaj tednih res zagledala tam.«

»Ali, dete, to skoraj ni mogoče,« je odvrnil, »ko so jo našli, sem se vendar sam prepričal, da je nikakor ni moči spoznati.«

»A jaz sem jo vzlic temu spoznala po znamenju,« je rezko odvrnila. »Kako si mogel umoriti takšnega dobrega, nedolžnega otroka, Luigi Ravenna?«

»Prav njena nedolžnost in otroškost sta bili krivi tega,« je odgovoril s surovo odkritostjo, »kajti s tem dvojim je vplivala na Leggetta toli močno, da se je resno mislil oženiti z njo — in to bi bilo pomenilo zame izgubo milijonov.«

»Nikoli se ne bi bila prodala staremu možu!«

»Morda imaš prav — a tvegati tega nisem mogel.«

»In kaj ti je storil Porter Brant?« je vprašala.

Ravenna se menda vobče ni zavedal, da sta bila zamenjala vloži in da je bil postal iz zasliševalca zasliševanec.

Dr. Krnjević o razmerah in položaju na Hrvatskem

Izjava agenciji Havas — „Obnovljena in konsolidirana Hrvatska pomeni novo in močno Jugoslavijo“

Pariz, 24. oktobra. AA. Havas poroča iz Zagreba: »Glasovi, ki se razširjajo o položaju na Hrvatskem, so zlobni in izhajajo od zainteresirane strani, je izjavil dopisniku agencije Havas generalni tajnik HSS dr. Juraj Krnjević. Res so gotovi nedavni incidenti na Hrvatskem, ki jih je podpirala agitacija protisrbskih elementov, kateri bi radi preprečili srbsko-hrvatski sporazum in politiko dr. Mačka, dali povod za vznemirljive glasove o splošnem položaju na Hrvatskem. Dopisnik agencije Havas se je obrnil na dr. Krnjevića, ki je potem, ko je povedal, kaj je resnično na teh glasovih, dejal:

»Nihče bolje ne pozna strukture niti notranjih razmer HSS kakor dr. Maček. Odkar sem se vrnil iz emigracije, sem osebno prevzel službo za organiziranje stranke. Sem stalno v stikih z vsemi hrvatskimi kraji. Morem vam potrditi, da stranka nikdar ni bila bolj zedinjena in bolj udana svojim voditeljem, kakor je danes. Moč naše organizacije je priznana tudi od Beograda, kjer vedo, da reda ni mogoče ohraniti na Hrvatskem brez sodelovanja s Hrvatsko seljačko stranko. Zato je bil poslan poziv za sodelovanje našim organizacijam za samooprambo, hrvatski kmetiči in hrvatski meščanski zaščiti, ki zelo srečno opravljata svojo nalogo.

Gotova mučna dejstva, v kolikor jih je bilo, se pojasnjujejo z delovanjem elementov, ki so igrali znatno vlogo za časa prejšnjih režimov in ki žele, da bi se vrnilo staro stanje, od katerega so oni imeli koristi. Podali smo celo vrsto dokazov o delovanju teh elementov, ki hočejo izživati nered in jih izkoristiti, v kolikor ti elementi ne bi s tem celo želeli dokazati, da vlada na Hrvatskem anarhija in da je potrebno ponovno uvesti režim sile. Danes so vsi ti incidenti likvidirani. Mir vlada na Hrvatskem, tako na podeželju, kakor tudi v Zagrebu samem.

Dr. Krnjević je končal z besedami: »Smo na poti, da uvedemo nov režim po 20 letih protihrvatskega režima. Treba je mnogo storiti in popraviti. V prehodni dobi, v kateri živimo, ni mogoče, da ne bi prišlo do neizbežne reakcije od strani ljudstva proti onim, ki so imeli koristi od prejšnjih režimov. Po zaslugi organizacije naše stranke preživlja Hrvatska to krizo razmeroma zadovoljivo. Trdno sem prepričan, da bodo prizadevanja kronana z uspehom in da bo v kratkem času Hrvatska popolnoma obnovljena in konsolidirana. Z ozirom na pomembnost Hrvatske v okviru Jugoslavije bomo s tem videli tedaj tudi Jugoslavijo obnovljeno in močnejšo, to je novo in močno Jugoslavijo.«

Samostojna demokratska stranka o položaju

Glavni odbor Samostojne demokratske stranke se je, kakor smo že poročali, v nedeljo na svoji seji v Zagrebu na novo konstituiral ter izvolil za predsednika ministra dr. Srdjana Budisavljevića. Iz svoje srede je glavni odbor izvolil poseben izvršni odbor stranke, ki mu bo tudi v bodoče predsedoval Većeslav Vilder, glavni tajnik pa je Sava Kosanović. Po obširni razpravi o notranjepolitičnem položaju je glavni odbor SDS sprejel resolucijo, v kateri uvodoma obelodanjuje zgodovino politike stranke do skupščinskih volitev l. 1938. Čeprav povodoma sporazuma SDS ni mogla izpolniti svojega poslanstva v vsem obsegu, se vendar z njim pričenja uresničenje programa KDK od 1. avgusta 1928. Nato pravi resolucija:

»In tako se sedaj nahajamo na začetku tretje faze. Menja se nadaljnje delo, toda misija SDS postaja še mnogokrat lažja zaradi vojnih dogodkov, ki besnijo okrog

nas, misija složnega dela in duhovne harmonizacije Srbov, Hrvatov in Slovencev v državni celoti, v obrambi Jugoslavije ter neodvisnosti in svobode Balkana. Izvršni in glavni odbor SDS se bosta v svojem pozitivnem in odgovornem delu v smislu ideologije kmečke demokracije tudi nadalje zavzemala za pravilno in pravično rešitev težav vasi in kmeta. Agrarna reforma, davčna reforma, občinska, kreditna socialna in gospodarska politika se morajo voditi po interesih kmečkega delovnega naroda. V mednarodni politiki bo SDS zastopala stališče mednarodnega sodelovanja, v tem času pa stališče stroge nevtiralnosti.

SDS je po svoji preteklosti, po svoji sestavi in pojmovanju pobornik sodelovanja in solidarnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev ter tako pričakuje od sporazuma demokratizacije vse naše državne zajednice v njeni končni preureditvi.

Pretep med frankovci in komunisti na zagrebški univerzi

Zagreb, 24. okt. o. Okrog poldneva je prišlo na univerzi do pretepa, ki pa k sreči ni zahteval večjih žrtv, čeprav je izgledalo zelo resen. Frankovski akademiki so skušali s silo preprečiti razširjenje nekega lista, ki so ga prodajali komunisti. Pri pretepu se niso obdelovali samo s palicami in kar je pač kdo dobil v roke, marveč so streljali tudi z revolverji.

O dogodkih je bila obveščena policija, pozvali pa so na pomoč tudi reševalno društvo. Policija in člani meščanske zaščite so obkolili poslopje univerze. Oddelek meščanske zaščite je okrog pol 14., ko so

ostali vsi pomirjevalni poskusi in vsa svarila zaman, vdrli v univerzo ter vzpostavili red. Aretiranih je bilo 52 dijakov, ki so jih odpeljali na policijo.

Ranjeni so bili pri pretepu štirje akademiki, vendar nobeden ne nevarno. Meščanska zaščita pri svoji intervenciji ni uporabljala orožja. Precejšnja pa je škoda, ki so jo levičarji in frankovci povzročili na opremi. Rektor univerze je odredil, da se univerza za en dan zapre. Okoli univerze patrolirajo policisti in člani hrvatske meščanske zaščite.

Göbbels in Churchill

Srdita vojna na kratkih in dolgih valovih zaradi potopitve velikega potniškega parnika „Athenie“

Dne 4. septembra zjutraj je bila zapadno od Orknejskih otokov potopljena angleška potniška ladja »Athenie«, ki se je nahajala na poti iz Anglije v Ameriko. 93 potnikov je utonilo, druge so rešili. Angleška admiraliteta je objavila, da je bila »Athenie« torpedirana od nemške podmornice. Ogorčenje je bilo po vsem svetu ogromno, zlasti tudi v Zedinjenih državah, ker se je vozilo z ladjo več sto Američanov. Nemške oblasti so takoj izjavile, da »Athenie« ni potopila nobena nemška podmornica.

Pričela se je polemika, ki jo je zaključil prvi lord angleške admiralitete Winston Churchill s objavo podrobnih podatkov in izpovedi prič. Afera je povzročila Nemčiji mnogo politične in moralne škode in nemška vlada se ves čas trudi dokazati, da so angleške trditve lažne.

V nedeljo se je spril nad Winston Churchill nemški minister propagande dr. Göbbels ter je v skoraj triletnem govoru preko radia postavil, kakor je dejal, prvega lorda angleške admiralitete Churchilla »pred sodišče svetovne javnosti«. V silno oster govor je dr. Göbbels obtožil Churchilla, da je glavni hujskač sedanjosti, ki je njegovo delo. Postal da je evropska opasnost. Churchill da se ni samo zlagal, da je nemška podmornica potopila »Athenie«, nego da jo je dal celo sam od treh angleških rušilcev potopiti. Vse to zato, da bi izrazil v Ameriki podobno ogorčenje, kakor je nastopilo leta 1917. po potopitvi »Lusitanie«, in da bi s tem Zedinjene države zapletel v evropsko vojno. Göbbels dolži Churchilla, da je najel priče, ki so trdile, da je nemška podmornica torpedirala »Athenie«. Očita mu tudi, da je preprečil, da bi se na »Athenie« vozili Nemci, ki so bili že najavljeni kot potniki, ker se je na ta način že v naprej hotel odkrižati neprijetnih prič. V dokaz, da »Athenie« ni potopila nemška podmornica, temveč granate angleških rušilcev, navaja Göbbels izpoved ameriških državljancev nekega Andersona in neke Macdonaldove, ki sta bila na krovu »Athenie« in ki sta baje dobro videla, kako so strelili iz angleških rušilcev zadeli »Athenie«. Končno je zahteval Göbbels, da Churchill osebno odgovori na njegove obtožbe, ker bo sicer svet smatral njegovo molčanje za priznanje krivde.

Še isti večer so angleške in francoske radijske postaje objavile glavno vsebino Göbbelsovega govora in jo z ostro ironijo

zavračale kot propagandistično izmišljotino. Göbbelsov govor so oddajale tudi nekatere ameriške postaje. Francoski in angleški listi so vedeli povedati, da je govor v Zedinjenih državah, katerim je bil v prvi vrsti namenjen, izrazil splošen odpor in da so tamkajšnje radijske postaje že med prenosom dobivale proteste, naj prenehajo z oddajo. Sam Churchill je novinarjem v ponedeljek zjutraj izjavil, da je govor poslušal, da pa na Göbbelsovo propagando ne želi odgovarjati.

Angleško in Angležem naklonjeno ameriško časopisje sedaj navaja, da je v Ameriki vse polno priče, ki so pod prisego potrdile, da so videli podmornico, ki je izstrelila usodni torpedo. Angleški rušilci, ki so prihitali na pomoč, so res streljali, toda ne na »Athenie«, temveč na okolico, da bi z modernimi protipodmornimi granatami uničili podmornico. Med potniki so bili tudi Nemci (ladja je odplula tik pred izbruhom vojne iz angleškega pristanišča) in sicer je bilo na krovu 29 Nemcev, od katerih so celo 4 utonili. (Včerajšnji nemški listi že odgovarjajo, da so bili to nemški židje). Zapadno časopisje ostro napada Göbbelsa in zatrjuje, da je njegov govor dosegel ravno nasprotno od tega, kar je nameraval.

Zanimivo je, da gotovi angleški krogi priznavajo, da se morda Nemčija nahaja v dobri veri, ko trdi da nobena nemška podmornica ni torpedirala »Athenie«. Znani novinar King Hall domneva, da je komandant nemške podmornice smatral »Athenie« v megletem ozračju, ki je motilo vid, za angleško vojno ladjo ter jo torpediral. Potem pa je videl, da se je zmotil in je s podmornico naglo pobegnili daleč v stran ter o svojem podvigu ni obvestil nemških vojnih oblasti.

Napadi na Winston Churchill so po poročilih zapadnih listov še bolj dvignili v Angliji popularnost tega moža, ki ga smatrajo Angleži za najmočnejšo osebnost v svojem vojnem kabinetu. Angleški kralj mu je sedaj podelil tudi častno mesto v angleški suhozemski vojski s tem, da ga je imenoval za častnega polkovnika nekega artilerijskega polka. Nemško časopisje je zaradi te demonstracije še posebej ogorčeno in »Voelkischer Beobachter« pravi, da je Churchill dobil položaj častnega artilerijskega polkovnika samo zaradi tega, ker se ni ustanovljeno mesto »angleškega častnega lažnjavca«.

Finci v Kremlju

Vodja finske delegacije o svojih vtisih iz Moskve

Posebni poročevalec milanskega lista »Corriere della Sera« v Helsinkih je imel priliko, da se je pred odhodom finske delegacije v Moskvo k nadaljevanju pogajanj razgovarjal z njenim voditeljem Juhom Kustom Paasakivijem. Ta mu je med drugim pripovedoval:

»Imel sem tri razgovore s sovjetskimi državniki, vse tri v delovni sobi Molotova v Kremlju, ki je tik Stalinove delovne sobe. Prvi razgovor je bil 12. oktobra ob 17. in je trajal poldrugo uro, drugi 14. oktobra ob 16., tretji pa istega dne ob 21. Drugi je bil le kratek, tretji pa je trajal tri ure. Ugotoviti sem mogel, da revolucija, ki je spremenila toliko stvari, ni spremenila veselja, ki ga občutijo Rusi do pomočnega dela, izven običajnega urnika. Pri razgovorih sta bila s finske strani navzoča tudi naš minister v Moskvi ter polkovnik Paasonen, ki pa ni nikdar posegel v besedo, z ruske pa šef kabineta Molotova ter polkovnik Uriukosken, ki prav tako ni nikdar posegel v razgovore. Stalin je prišel le tu in tam, da vidi, kako daleč smo.

Pokazal se je zelo vljudnega. Z zadovoljstvom se je spominjal časov, ko je živel kot izgnanec v naši deželi, na primer v Tampereu, kjer je bil več časa skrit, da se je izognil zasledovanju policije ob nemirih leta 1906. Obleden je bil v svoj običajni beli jopič, zaprt do vratu, in nosil je škornje; tudi Molotov je bil v škornjih. Vorošilov se ni nikdar pokazal. Samo enkrat smo ga videli v predstobi. V ostalem pa sta se Stalin in Molotov smatrala za kompetentna tudi v vojaških zadevah.

Izven teh razgovorov sem bil gost našega poslanstva v Moskvi in sem porabil proste ure za ogled razstav in drugih prireditve. Želel sem srečati katerega izmed svojih starih nasprotnikov iz Tartuja, kjer so leta 1920. določili mirovni pogoji med Rusijo in Finsko, toda ni se mi posrečilo izslediti nobenega. Samo o Leninovem prijatelju Brzinu, ki je bil delegat v pogajanjih, pri katerih sem jaz zastopal našo državo, sem izvedel, da je še živ, da pa se je umaknil iz političnega življenja. O ostalih mi nihče ni vedel kaj povedati.

Beležke

Člani vodstva JNS

pri predsedniku vlade

V ponedeljek so obiskali predsednika vlade g. Dragišo Cvetkovića člani izvršnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke dr. Kosta Kumanudi, Ilija Mihajlović in Jeremija Protić. V daljšem razgovoru so mu pojasnili izvestne zadeve, ki so v zvezi z delom JNS na terenu in s cenzurnimi razmerami.

Kandidature za senat

»Vreme« poroča, da so se v Beogradu sestali šefi vseh strank, koaliranih v vladi g. Cvetkovića. Razpravljali so o sestavi skupne kandidature liste za senatske volitve 12. novembra. Po informacijah »Vremena« so vse skupine načelno pristale na skupno listo.

Zagrebski »Jutarnji list« poroča v zvezi s to konferenco, da so se razgovori tikali samo kandidatov Jugoslovenske radikalne zajednice. Doslej je bila od vodstva JRZ potrjena samo šele kandidatna lista za dravsko banovino, ki je bila medtem že tudi vložena pri ljubljanskem okrožnem sodišču. Liste JRZ za ostale banovine šele sestavljajo. V zetski banovini so nastale težave, ker zahtevajo tam eno mesto zase pristati zemljoradniške stranke. Glede kandidatne liste v banovini Hrvatski je skoraj gotovo, da bo vložila Kmetička demokratska koalicijska svojo listo na kateri bodo imeli pristati HSS 10 kandidatov, pristati SDS pa 3. Vodstvo JRZ je sicer predlagalo za banovino Hrvatsko sestavo skupne liste na kateri bi imela HSS 7, SDS 3 in JRZ 3 mandate. V krogih KDK pa stoji na stališču, da tokrat ne more postaviti v banovini Hrvatski kandidatnih list nobena druga stranka kakor HSS in SDS. Vodilni krogi JRZ pa le želijo, da bi tudi JRZ postavila v banovini Hrvatski svojo kandidatno listo, ki naj bi ji bili nosilci Stanoje Mihaldžić, minister notranjih del. Po poročilih nekaterih listov je minister Mihaldžić pred dnevi vstopil v JRZ.

Napovedi zemljoradniškega ministra dr. Čubrilovića

V nedeljo je bila v Bosanski Gradski konferenca zemljoradnikov. Govoril je na njej tudi kmetijski minister dr. Branko Čubrilović. Napovedal je skorajšnjo objavo novih zakonov o skupščinskih in občinskih volitvah. Oba zakona bosta uvedla tajno glasovanje. Vlada bo nadaljevala z demokratizacijo javnega življenja, vendar pa se bo odločno borila proti lažni demokraciji in njenemu izrastku — demagogiji. Vlada pripravila znižanje cen petroleja in tobaka. Pripravlja se tudi revizija zakona o trošarinah, pri čemer bodo med drugim povprečno za polovico znižane vse mestne trošarine na kmečke pridelke. Končno je napovedal dr. Čubrilović osnivanje velikega kmečkega pokreta širom države, ki naj bi ga vodili dr. Maček, Cvetković in prvaki zemljoradnikov dr. Milan Gavrilović.

Pred zaključkom se je minister dr. Čubrilović še ostro izjavil proti raznim hujskačem in netilcem nesloga med ljudstvom. Dejal je, da vlada budno zasleduje delo raznih tajnih radijskih oddajnih postaj, ter širjenje letakov in brošur.

Staroradikalni v Južni Srbiji

V Skoplju so se sestali v nedeljo delegati staroradikalne stranke iz 32 srezov vardarske banovine. Poročevala sta bila člana glavnega odbora Krsta Miletić in bivši minister inž. Miloš Bobić. Po skoraj triurni razpravi je bilo soglasno sklenjeno takoj prijeti z reorganizacijo stranknih organizacij v Južni Srbiji, kjer je imela stranka pred letom 1929 dokaj močne postojanke. Obenem so delegati izvolili začasni banovinski odbor Narodno radikalne stranke z odvetnikom Trifuncom na čelu.

Ostra kazni

Zagrebski listi poročajo, da je prišel upravnik mestne elektrarne v Glini Stefan Suh pred nekaj dnevi v spremstvu svojih prijateljev v gostilno. Suh se je napil in pijan pričel zabavljati na dr. Mačka in bana dr. Subašića. Gostilničar ga je vrgel na cesto ter ga prijavil. Sreski načelnik je obsodil Suha zaradi napadov na dr. Mačka na denarno globlo, občina pa ga je na mestu odpustila iz službe kot upravitelja mestne elektrarne. Po zagrebških informacijah so ljudje z kaznovanjem Suha zelo zadovoljni.

Rusini na Slovaškem

Pod tem naslovom je objavila slovaška polslužbena agencija »Slovak Press« naslednji članek:

»Vprašanje rusinske manjšine na vzhodnem Slovaškem se ni razrešeno. Nekateri govore, da so Rusini, drugi, da so Ukrajinci, tretji pa hočejo biti Rusi, dasi vsi seveda govorijo isti jezik. Slovaške oblasti priznavajo vsem tem pravico, da se sami izjavijo, kaj so. Te dni so se pojavile vesti, da zahtevajo Rusini na Slovaškem pravice narodnih manjšin v slovaških, pravice narodnih manjšin v slovaških,

gospodarskih in drugih vprašanjih. Te njihove zahteve so pri merodajnih slovaških krogih naletele na popolno razumevanje. Usoda Slovakov je namreč tesno povezana z usodo Rusinov, odnosno Ukrajincev, pa je zato za obe strani potrebno, da se najde popoln kompromis ter vzpostavi strpnost in medsebojna ljubezen. Kar je slovaško, bo ostalo slovaško, kar pa je rusinsko, ukrajinsko ali rusko, pa naj ostane to, kar je.«

Posveti v Beogradu

Beograd, 24. okt. p. Z zagrebškim brzinom vlakom sta prispela danes v Beograd podpredsednik vlade dr. Maček ter novi predsednik SDS dr. Srdjan Budisavljević. Na kolodvoru jih je sprejelo večje število prijateljev ter hrvatski ministri. S postaje so se odpeljali v hotel »Bristol«, kjer so imeli dopoldne konferenco podpredsednik vlade dr. Maček, ministri dr. Budisavljević, dr. Šutej, dr. Torbar in dr. Smoljan, predsednik zemljoradniške stranke dr. Milan Gavrilović in minister za kmetijstvo dr. Čubrilović.

Ob 10. dopoldne se je pričela v predsedništvu vlade seja, ki so se je udeležili za JRZ Dragiša Cvetković, dr. Korošec in minister Kulenović, za KDK dr. Maček in minister Budisavljević, za zemljoradniške pa ministri dr. Čubrilović. Prisotna sta bila tudi ministri dr. Marković in Boža Maksimović. Ta konferenca šefov skupin, ki so zastopane v vladi, je trajala do 13. ter se je ob 18. nadaljevala. Na njej so razpravljali o kandidaturah za volitve v senat.

Razprava o umoru pri Brežicah

Obsojba na dosmrtno robijo

Celje, 24. oktobra. Pred petčlanskim senatom okrožnega sodišča v Celju se je zagovarjal danes 31-letni posestnik Franc Cirnski iz Sel pri Brežicah, obtožen, da je letos 30. maja po zrelu preudarku in iz koristiljublja usmrtil svojo teto Marijo Lapuhovo. Z ostrim predmetom ji je prizadejal na raznih mestih telesa več ran vrezin in vbodnin. Rani na levi strani vrata in na desni strani obanje sta bili smrtonosni.

Franc Cirnski se je l. 1931 poročil z Veroniko Horvatičevico. Oba sta začela po poroki gospodariti v Selih pri Brežicah na posestvu, ki ga je Cirnski prevzel od svojega očeta. Pozneje sta kupila posestvo Ivana Jeršeta in njegove žene Berte v Bukovski. Na tem posestvu sta imela preužitkarja Ivan Lapuh in njegova žena Marija že od prej vknjiženo pravico do brezplačne dosmrtno oskrbe, ki sta jo Cirnski in njegova žena s pogodbo prevzela. Zakonca Cirnska sta ostala na posestvu v Selih. Jeršetova sta se preselila v Zverinjak pri Brežicah, Lapuhova pa sta bivala do 2. januarja 1937 v Bukovski v hiši, v kateri jima je pripadalo brezplačno stanovanje. Ta hiša je meseca januarja 1937 pogorela. Preužitkarja sta ostala brez strehe. Marija Lapuhova je nazadnje stanovala približno mesec dni do svoje smrti pri Ani Bečević v Zakutu. Zaradi preužitka pa so se začeli kmalu pojavljati prepriji med Cirnskima in Lapuhovima. Ko je pogorela hiša, v kateri sta imela preužitkarja svoje stanovanje, je postalo razmerje zlasti med Cirnskima in Lapuhovo čedalje neznosnejše. Sodne rešitve niso odpravile sporov zaradi preužitnih dajatev. Stranki sta sklenili pri sreskem sodišču v Brežicah poravnava, a kljub temu ni prišlo do pomirjenja.

Obtožnica pravi, da je imel Cirnski že dolgo časa namero, da se kakor koli reši dajatev preužitka, ki ga je Lapuhova odločno zahtevala, ker je bila zaradi nerednega in nezadostnega prejemanja preužitka prišla skoraj na beraško palico. Po podatkih preiskave je utemeljen sum, da je hotel Cirnski že pred nekaj leti spraviti preužitkarico s sveta. Leta 1937. je bil osumljen, da je zažgal hišo, v kateri je stanovala Marija Lapuhova, ki se je v zadnjem hipu rešila iz gorečega poslopja. Lapuhova je bila prepričana, da je zažgal hišo Franc Cirnski. Zaradi pomanjkanja dokazov pa je bilo postopanje proti Cirnskemu ustavljeno. Lapuhova je večkrat omenila Mihaleu Robku, da ji Cirnski streže po življenju.

Letos 30. maja okrog 17.30 se je oglasila Marija Lapuhova v pisarni odvetnika dr. Josipa Zdolška v Brežicah. Tam je povedala koncipientu Josipu Zdolšku, da jo je Cirnski na poti proti domu že dvakrat zalozoval. Dejala je, da se boji Cirnskega, da bi ji kaj storil, češ da je vsega zmožen. Lapuhova je hotela takoj napraviti oporo glede denarja. Zdolšek pa jo je miril in ji odgovoril, da bosta že napravila oporo kak drug dan. Nato je šla Lapuhova k šmarnicam v brežiško cerkev. Ko se je po šmarnicah vračala domov, se je glasila pri Robkovi v Brežicah. Tam je prosila pastorka Viljama Dobovičnika, da bi jo spremljal proti domu Dobovičnika, da bi ni ugodil njeni želji, ker je preveč deževalo.

Izpadanje las

MASTEN ALI BREZ MASTI

Visokošolski študij v Nemčiji

Na nemške konzulate v Jugoslaviji prihajajo vedno na novo vprašanja kako je sedaj, med vojno, z visokošolskim študijem v Nemčiji in s študiranjem inženjev na nemških visokih šolah. Nemški konzulat v Ljubljani objavlja v pojasnilo vsem, ki jih zanima, naslednje podatke:

1) Učni obrat v polnem obsegu nadaljujejo:

univerze Dunaj, Monakovo, Leipzig, Jena, Berlin in Praga; tehniške visoke šole Praga, Brno, Berlin in Monakovo; veterinarska visoka šola Hannover; gospodarska visoka šola Berlin; kmetijski visoki šoli Tetschen-Liebert in Dunaj.

2) Vse strokovne šole z izjemo strokovnih šol na zapadu države (n. pr. Karlsruhe, Mannheim) nadaljujejo svoj učni obrat.

3) Na vseh visokih šolah in univerzah vstevši one, ki so za učni obrat zaprte, se morejo pospešeno napraviti izpiti.

4) Namesto semestralne razvrstitve je stopila delitev v trimestre. Trimester traja tri in pol mesece, med posameznimi trimestri so počitnice 14 dni.

5) Tekoči trimester, ki konča nekaj dni pred božičem, se je oficijelno pričel dne 11. septembra. Učni obrat pa se je zaradi prehoda začel šele konec septembra. Inozemski slušatelji naj torej takoj odpotujejo v mesto, kjer hočejo študirati.

6) Poslovanje inozemskih klubov, menz, posredovalnic za stanovanja, vodstev in družinskih prireditelj za inozemce ter delo za oskrbo in podpore obstoji v polnem obsegu in je deloma še povečano.

7) Kakih obtežljivih posebnih določb za državljane nevtiralnih držav ni.

8) Ograjanja inozemskih dijakov po sovravnem značnem napadu ni.

9) Zadostna prehrana je za inozemske dijake ravno tako zagotovljena kakor za vsakega nemškega državljanca.

Lapuhova je vzela s seboj dežnik brez ročaja, steklenico blagoslovljene vode in posodo z juho.

Istega večera je bil pri šmarnicah v Brežicah tudi Cirnski. Cirnski pravi, da je prišel popoldne v Brežice in je stopil v pisarno dr. Zdolška, pisarna pa je bila zaprta. Nato je stopil v gostilno, ob 19. pa v cerkev k šmarnicam. Po šmarnicah je dohitel Lapuhovo na cesti blizu bolnišnice. Na cesti je srečal Cirnskega in Lapuhovo več ljudi Deklici Hervolova in Keržanova sta na križišču opazili, da hodita Cirnski in Lapuhova pred njima. Ko sta hodila Cirnski in Lapuhova ob gozdu Hrastnici, sta deklici opazili, da je Cirnski potegnil Lapuhovo s ceste v gozd. Čuli sta ženski krik, nakar je vse utihnilo. Hervolova je tik pred tem dogodkom opazila, da je Lapuhova bežala nekaj korakov pred Cirnskima.

Drugi dan so našli Marijo Lapuhovo v približno pol metra globoki vodi in gmrovju, kamor jo je bil morilec očitno zavlekel. Na kraju umora so našli kaveljčast žebelj. Morilec je vsekakor udaril Lapuhovo z ostrim predmetom po glavi. Kmalu se je raznesel glas, da je Cirnski umoril Lapuhovo. Cirnski se je drugi dan po zločinu peljal po opravkih v Zapršiče. Tam je kupil velik kos slanine in nekaj kruha. Ko se je vrnil domov, mu je žena povedala, da ga ljudje označujejo za morilca. Cirnski je nato pobegnil v svoj gozd, kjer se je skrival pet dni in živl ob slanini in kruhu, ki ga je bil kupil v Zapršiču.

Cirnski odločno zanika krivdo. Pri razpravi je skušal dokazati svoj alibi. Priznal je, da je bil usodnega večera pri šmarnicah v Brežicah, trdil pa je, da se ni vrnil domov po cesti, po kateri je šla Lapuhova, marveč po drugi poti. Zaslanih je bilo nad 10 prič. Franc Lapuh, mož umorjene, je izpovedal, da je na dan Valentinovega sejma leta 1936, približno mesec dni po onem dnevu, ko je Cirnski kupil Jeršetovo posestvo v Bukovski, čul Cirnskega in njegovega bratrance Kavčiča, ki sta se pogovarjala v hlevu Cirnskega v Bukovski. Cirnski je vprašal Kavčiča: »Kako bi tega hudica spravil s pota?« V mislih je imel očitno Lapuhovo. Kavčič mu je odgovoril: »Počakaj, sredi zime je bo gotovo zmanjkalo.« Nekateri priče so izpovedale, da je bil Cirnski v sporih z Lapuhovo spravljen in da je Lapuhovima tudi ponudil del svojega zemljišča, da bi se rešil njunega preužitka. Lapuh, ki je stric Cirnskega, je bil v teh sporih pasiven, Lapuhova pa je bila prepirljiva. Najbolj obtežljivo za Cirnskega sta izpovedali deklici Hervolova in Keržanova.

Popoldne je bilo zaslanih še več prič, nakar se je pričelo čitanje dokaznega gradiva. Po govoru državnega tožila in zagovornika se je umaknil senat k posvetovanju, ki je trajalo pol ure. Ob 18.15 je predsednik senata s. o. s. Božič razglasil sodbo: Senat je spoznal Franc Cirnskega za krivega umora in ga obsodil po paragrafu 167/II. točka 1 in 4 k z. na dosmrtno robijo in trajno izgubo častnih pravic. Plačati mora Francu Lapuhu pogrebne stroške za pokojno Marijo Lapuhovo v znesku 281 din. Cirnski je po razglasitvi obsodbe izjavil, da ni kriv in da ne sprejme kazni.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopolni in ženitve se računajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se računajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Vrbo dobi

Mladega
raznašalca
(raznašalko) po možnosti s lastnim kolesom sprejme — cvečičarna Roža, Frančiškanska ulica.
28765-1

Dva čevljarska
pomočnika
za mešano delo sprejme takoj, A. Cater, Brežice 106
28760-1

Služkinjo
zmožno, perfektno v kuhinji in drugih hišnih delih, — išče za boljšo družino štiri osebe, Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
28761-1

Brivski pomočnik
mlajša moč, dobi službo takoj, Filipina Kobal, Gorje pri Bledu,
28726-1

Za rafinerijo
kristalnega stekla
išče moč, kvalificirane brusarice. Največ ponudbe na Publicitas, Zagreb, pod br. 54570.
28723-1

Natakarico
(tudi mlajšo ločenko) z nekaj kavicami sprejme gostilna v Ljubljani, Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Simpatična le.«
28753-1

Pekovskega
pomočnika
mlajšega in raznašalca, — sprejme pekarija Kovač, Rožna dolina, Cesta V.
28773-1

Dva čevljarska
pomočnika
sprejme takoj v stalno delo Ivan Rovinski, Trbovlje 1.
28774-1

Takoj sprejememo
izveščanje priročno za predpisnike in veziljo (stikarico) za kravate. Ponudbe pod »Konfekcija« na ogl. odd. Jutra.
28767-1

Frizerko
dobro moč, za samostojno delo, išče za takoj Ljub. Miro, Črnuče pri Ljubljani.
28732-1

Službe išče

Absolventka
trgovske šole
z malo maturo, išče namestitve v pisarni kakršnega koli podjetja. Cenjene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mariljave.«
28720-2

Vajenci (ke)

Šiviljsko
vaječko
sprejme takoj salon Korče, Mestni trg 20, II.
28736-44

Dragocenos

Vsa vrstna zlato
drage kamne, srebro, vsa kovinske antikvitete kupuje po najvišji ceni
A. Božič
Ljubljana, Frančiškanska 3.
310-36

Porok

Miss Farler
English lessons Dvorakova 3. III.
28693-4

Nemščino
poučuje mlajša gospa. Gre tudi na doma. — Sprejme otroke čez popoldan v varstvo z nemške konverzacije. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »naško« Zmeren honorar 1000.
28757-4

Dama poučuje

angleščino in nemščino. — Uspesna metoda. Zmeren honorar. Naslov: Levstikova ul. 16. telef. 30-96.
28287-4

Nemško in rusko
govoriti in teorije se nauče hitro vsi po moji metodi (v skupinah cenene). Informacije dnevno od 9.—10 in od 6. do 7. večer. K. Ljubljana, Salendrova 4. II.
28714-4

Angleščina

tečaj za začetnike prične v četrtek 26. oktobra ob pol. 8. na učilišču, Resljeva.
28756-4

Prodaja

Hijacinte in tulipane
kakor tudi vse druge čebulice, ki se sedaj sadijo, po najnižji ceni. Pismene ponudbe M. BERDAJS (prej Urbančič) trgovina s semeni Ljubljana, Miklošičeva c. 8 telefon 24-40.
28745-6

Vrbo dobi

Motor
do 210 cm kupim. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
28738-10

Mali Fiat avto

4 motorna kolesa, novejši modeli in pisalni stroj (koveček) prodam za vsak denar. Aero, Kolodvorska 18.
28764-10

V najem

Gostilno
bifet ali vinotok vzajem v najem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »1940«
28759-17

Parno pekovo peč

s prodajalno in delavnico, oddam ugodno v najem. Pismene ponudbe pod »Brez stanovanja 500« na ogl. odd. Jutra pod »Zmerna cena«
28769-17

Lokali

Frizerji, pozor!
Lepa prilika za dobro eksistenco se vam nudi s prevzemom renomiranega frizerskega salona v središču Ljubljane. Napredaj je zaradi bolezni. Le resne ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zmerna cena«
28749-19

Parcela

na prodaj v Vodmatu, skupaj 5 parcel od 500 do 700 kv. m, nadalje 4 parcele na Selu od 400 do 500 kv. m. Poizve se pri J. Oražem, Predovčeva ul. 5, Moste.
28740-20

Stavbeno parcelo

kupim na solnčni legi in na lepem prostoru ali ob Tyrševu in Celovški cesti. Planinski, Ljubljana, Beethovnova 14. telef. 35-10.
28747-20

Stanovanje

Dvosob. stanovanje
komfortno, oddam za 1. november Beogradska 18, Beograd.
28735-21

Enosob. stanovanje

s pritlikinami, voda v kuhinji, elektrika, oddam 1. decembra, Orlova ul. 19, pri dolenskem kolodvoru.
28737-21

Stanovanje

solnčno, 3 sobe, kabinet, kuhinja, kopalnica, terasa in vrt, oddam za novembra. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
28744-21

Dvosob. stanovanje

s pritlikinami oddam v mestu za 1. november 1939. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
28770-21

Stanovanja

Trisobno stanovanje s kopalnico, iščem za 1. decembra. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto — solnčno«.
28766-21a

Sobo odda

Veliko sobo
opremljeno, takoj oddam s soporo kopalnice. — Dvorčakova 13, II.
28733-23

Opremljeno sobo

v bližini glavnega kolodvora oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
28731-23

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom, svetlo, zračno, z 1 ali 2 posteljami, blizu tramvaj, postojanka. Sp. Šiška, Černetova ul. 31, I. nadst. vrata 3.
28755-23

Lepo svetlo sobo

oddam s hrano in vso opremo dvema solidnim boljšima osebama. Ogled od 10.—12 ure in od 16. do 18. ure. Štrousmayerjeva 4, I. desno. Nasproti Poljanske gimnazije.
28754-23

Sobo s hrano

in vso opremo za dve osebi takoj oddam in sestanovalec sprejemem. Sv. Jakoba trg št. 5.
28763-23

Kupujemo

ŠIPEK
plod s semenom v dobro posušenem stanju. — Pošljite takoj vzorec na: JUGOFARMACIJA d. d., Zagreb, Jukičeva ul. 12.

Glasbila

Pozor pevski
društva in šole
Pianine in harmonije najceneje dobavljiva trivarka Ivan KACIN, Domžale. Sprejmejo se tudi popravila, uglašenje. Najnižje cene! Zahtevajte cenik!
28640-26

Razno

CONTINENTAL
na ugodne mesečne obroke
Ivan Legat
LJUBLJANA
Prešernova ulica 44
MARIBOR
Vetrinjska ulica 30

Hubertus

plašči d. din 250.— vse vrste dežnih plaščev, trensko-ov, sukenj toplaga perila itd. nudi po priznani nizki cenah
PRESKER,
Sv. Petra c. 14.

Sobico

oddam gospodu. Vič 104.
28752-23

Sobo za pisarno

oddam. Kralja Petra trg 8, I. nadstropje.
28775-23

Sobe išče

6 ali več sob
od katerih eno zelo veliko išče v središču mesta trgovsko zastopstvo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zastopstvo«.
28704-23a

V Celju

iščem za prvi december eno opremljeno sobo in eno prazno, prikladno za zobotehnični laboratorij. — Po možnosti v pritličju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
28725-23a

Sobo

s posebnim vzhodom išče gospod po zmerni ceni. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Okolica Mirisa«
28748-23a

Sobo

z dvema ali eno posteljo, po možnosti s posebnim vzhodom, išče akademik. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mirisa«
28751-23a

Gospod

išče mirno sobo s separiranim vzhodom ne predalet od sodišča. Ponudbe z navodno ceno na ogl. odd. Jutra pod »Do 350«
2878-23a

Dopisi

Marko
pridem 18 dopoldan Marika.
28727-24

»Gospodinja«

pismo preprosto dvignila, čakam četrtek 26. t. m. — stotam.
28776-24

Izgubljeno

Zlata zapetnica
drag spomin, se je izgubila v nedeljo 22. okt. okoli 9. od stolnice do Starega trga. Najditelj se naproša, da jo proti nagradi vrne v ogl. odd. Jutra.
28772-28

Informaci

Prekleto pooblastila
Povše Frančiška, pos. Štepanja vas pri Ljubljani, Okriškega ulica 12, razglasi, da sem že 14. septembra 1939 predložila notarsko overjeno splošno pooblastilo, ki sem ga bila dala 13. julija 1939 svojemu možu Povše Ivanu, skladiščniku v Ljubljani in da je vsled tega to pooblastilo neveljavno. Ljubljana, dne 24. oktobra 1939. — Povše Frančiška.
28759-31

Sadje

Namizna jabolka
gospodarska ter za prelo kupujem po najvišji ceni. Ponudbe na poštini predal št. 1 Maribor.
28728-34

INSERIRAJ

V »JUTRO«

NAJSLAJŠA IN NAJBOLJŠA

krepljena pišaka je
BERMET-VINO
CRNINA IZ FRUSKE GORE.

Sremski Karlovci

— Gostilničarji nudite to specialiteto svojim gostom. V sodčih od 50 l naprej ga razpoložljiva

B. MARINKOV,

Sremski Karlovci — Fruška gora.

I in U železo

večje količine na skladišču
Vprašati: POKRET a. d., Beograd, Kralja Aleksandra 69

SPORT

Reorganizacija na slabi poti
V Beogradu niso zadovoljni z naglico, s katero so se v Zagrebu lotili urejevanja našega sporta

Od nedavnih dogodkov v naši notranji politiki, ki so dali državi novo politično ureditev in prinesli ustanovitve banovine Hrvatske, so se tudi v sportu pojavile struje, ki so hotele čimprej spraviti tudi ureditev našega sporta v okvir notranjepolitičnih zakonov. Pri tem so bili najbolj agilni v nogometu, v katerem so se že dolgo pred tem pokazala resna nasprotstva in težnje za osamosvojitve in izločitev iz osrednjega nogometnega saveza v Beogradu. Za njim pa so potem začele prihajati tudi ostale sportne panoge in v zadnjih tednih skoraj ni minila nedelja, da ne bi v Zagrebu — središču banovine Hrvatske — imeli rednega ali izrednega občnega zbora, ki so vsi imeli eno samo točko dnevnega reda — ustanovitev hrvatskega tega ali onega sportnega saveza. Temu zagrebškemu vzgledu so pred zadnjim sedli tudi v Beogradu in nedavno smo čitali o ustanovitvi samostojnega srbskega zimskosportnega in boksarskega saveza. Skratka, v vseh sportnih forumih vre in povsod čutijo bodisi potrebo ali pa možnost, da zdaj lahko ustanovijo sportne instance na novo in tako »pomagajo pri reorganiziranju našega sporta.

Organizacija našega sportnega življenja je stara 20 let in ima torej že veliko tradicijo in globoke korenine. Problem reorganizacije in sportu je prav gotovo aktualen in bo njegova rešitev brez dvoma v korist njegovega nadaljnjega razvoja, toda tako, kakor so ga zdaj začeli reševati, po mnenju vseh objektivnih poznavalcev ne bo dosegla pravega cilja. O tem problemu se je precej obširno razpisal sportni urednik beogradske »Politike« Bora Jovanović, ki ugotavlja v svojem včeršnjem članku med drugim naslednje: »Po vzorcu nogometašev so začeli s spremembami tudi v ostalih sportnih vrstah. Da celo tamkaj, kjer ni nobene potrebe za to. Zaradi spremenjenih razmer je večji del višjih sportnih forumov prenehal vzdrževati zveze s podrejenimi organizacijami. Konec je vsakega nadzora, konec medsebojnega posvetovanja... Sportne organizacije iz banovine Hrvatske so se izločile od ustanov, ki so ostale izven te banovine po ostalih delih države. So pa tudi primeri, ki so popolnoma drugačni. Res je le to, da druga o drugi nočejo ničesar več slišati.

Ta situacija, ki bi lahko privedla do zmede v sportnem življenju, verjetno ne bo trajala dolgo. Saj bodo sportniki sami spoznali, da je samo v prijateljskem sodelovanju njihova moč in boljša bodočnost. V zadnjem času beležimo iz Zagreba razne poizkuse v zvezi z reorganizacijo našega sporta. Zagrebškim sportnim forumom se silno muči na izredne občne zборе, na katerih rešujejo vprašanja usode posameznih sportnih panog in organizacij. Na teh zborih se sprejemajo važni in često tudi nepremišljeni sklepi, obenem pa se menjajo pravila brez pravega proučevanja, ali so te spremembe sploh potrebne in kakšne bodo njihove posledice.

NAJSLAJŠA IN NAJBOLJŠA

krepljena pišaka je
BERMET-VINO
CRNINA IZ FRUSKE GORE.

Sremski Karlovci

— Gostilničarji nudite to specialiteto svojim gostom. V sodčih od 50 l naprej ga razpoložljiva

B. MARINKOV,

Sremski Karlovci — Fruška gora.

I in U železo

večje količine na skladišču
Vprašati: POKRET a. d., Beograd, Kralja Aleksandra 69

Treba je ugotoviti, da se zagrebški sportni voditelji v zadnjem času trudijo na vse kriplje, da bi ohranili in še bolj ojačili svojo sportno hegemonijo, ki so jo po številu vrhovnih savezov s sedežem v Zagrebu do pred kratkim tudi imeli.

Vsa ta prizadevanja sama po sebi niso čudna, kajti pravilo je, da oni, kdor ima oblast, tudi stremi, da bi jo čim dalj obdržal. Nelogično in čudno pa je postopanje zagrebških sportnikov v tem, da hočejo obdržati centralistično ureditev višjih sportnih forumov v Zagrebu, medtem ko so včasih najbolj ogorčeno protestirali proti takim forumom, če njihov sedež ni bil tamkaj. V takih primerih zahtevajo v Zagrebu popolno samostojnost in izločitev iz centrale.

G. Jovanović piše v nadaljnjem še o problemu omejitve hrvatskih nogometnih organizacij na kraje, ki spadajo po novem v območje banovine Hrvatske ter pravi pri tem, da hočejo Hrvati za sportna društva iz Srema, Banata, Bačke, Bosne in Hercegovine imeti še glasovanje, ki naj bi odločilo o tem, ali naj se sportni klubi iz teh krajev priključijo srbskemu ali hrvatskemu savezu. V zvezi s tem omenja značilni pojav na nedavni skupščini srbskega boksarskega saveza, na kateri je neki predstavnik iz Niša predlagal, da Srbi iz juga prav za prav nočejo biti v srbskem savezu, temveč bi hoteli vsi posebni »Južno-srbijski savez«, ki bi bil nazadnje po godu tudi zagrebškim sportnikom.

Take težnje in taka pravila — tako pravi pisec h koncu — ki jih hočejo zdaj uvesti, so naleteli na srbski strani na veliko nezadovoljstvo. Odobritev takih pravil je nemogoča, ker bo zadel na odpor in na utemeljeno reakcijo. Take reakcije pa bodo brez dvoma dale povod za nove spore in trenja, ki se v nobenem primeru ne morejo končati v dobro sporta v naši državi.

Tako piše srbski sportni tisk! Mi Slovenci glede reorganizacije našega sporta po svoji številni moči v jugoslovenskem sportu nismo prizadeti v toliki meri kakor Srbi, čeprav moramo pripomniti kar takoj, da smo v nekaterih panogah dali v državnem reprezentativnem najboljši material, v zimskem sportu pa smo imeli tudi sedež vrhovne organizacije v Ljubljani. Ne glede na to, da pri tej novi ureditvi našega sportnega življenja ne bomo imeli odločilne vloge, pa vendar načeloma zavzemamo stališče, da reorganizacija našega sporta po prenehanju metod Zagreba ne bo prinesla zaželenih uspehov in bo šlo vse, kar se bo sklenilo brez preudarka in prenaplona, našemu skupnemu sportnemu uspehu v škodo. Zato bi bilo dobro, da bi sportniki sami ta način reorganizacije zavrnili ter rajši v vsaki sportni panogi proučili dejanske razmere ter nato trezno in mirno določili smernice za bodoče delo.

Plavalni stadion
v Helsinkih

Kakor smo že ponovno zapisali, se Finci niso dali prestrašiti zaradi zadnjih dogodkov po svetu in še zmerom marljivo nadaljujejo priprave za prihodnjo olimpiado. Pravijo pač, da bo v skrajnem primeru vse to ostalo in bodo stadion in ostale naprave potrebne za pozeje.

Med zadnjimi so začeli v Helsinkih graditi v začetku letošnjega leta plavalni stadion. Osnutek je izdelalo mesto, ki je prevzelo tudi gradnjo. K stroškom je samo mesto Helsinki prispevalo okoli 17 in pol milijona finskih mark.

Plavalnišč, ki ga je bilo treba deloma izsekati iz skale, bo zgrajeno iz železobetona in obloženo s ploščami. Velikost znaša 50X20 metrov, globok pa je 2 m. Skakalna naprava je posebej nad bazenom, ki meri 20X20 m in je globok 4.5 m. Oba bazena ležita drug za drugim v smeri od severa proti jugu, stolp sam je na severnem koncu.

Za olimpijske igre bodo na treh straneh bazena — razen na severni — zgradili tribune za gledalce, med katerimi pa bo ostala trajna samo tribuna na zapadni strani. Na tej tribuni bodo tudi prostori za častne goste in zastopnike tiska ter napovedovalce po radiu. Na zapadni in vzhodni tribuni in podaljšku na vzhodu bo vsega nad 10.000 sedežev, razen tega pa bo v stadionu še prostora za preko 2500 stoječih gledalcev.

Pod zapadno tribuno, kjer bo tudi pozeje še ostalo 2000 sedežev, bodo zgrajene garderobe za 3000 kopalcev. Tamkaj bodo tudi potrebni prostori za osebje, pisarne itd. Med olimpiado bo vse prvo nadstropje v tej tribuni na razpolago tekmovalcem, in sicer državam s številnimi udeleženci skupne oblačilnice, onim z manjšo udeleženci pa v skupinah z ostalimi. Tudi sodniki bodo v tem nadstropju dobili dve posebni sobi, medtem ko bo vse drugo nadstropje rezervirano za upravo, ob koncu stadiona pa bodo okrepčevalnice. Kletni prostori imajo naprave za čiščenje vode, razne stroje in črpalke, električni kotel za gretje vode in podobno.

Voda v bazenu bo imela povprečno temperaturo od 20 do 22 stopinj, tako da se bodo v Helsinkih v tem bazenu ob ugodnem vremenu lahko kopali tudi 5 mesecev v sezoni.

Na severni strani plavalnega stadiona bo zgrajena zaščitna streha, pod katero bo nameščena kaverna, obenem pa bo ta streha deloma ščitila ves bazen pred ostrimi severnimi vetrovi.

Črnomeljski nogomet

Črnomelj, 23. oktobra. Na igrišču v Črnomlju sta v nedeljo odigrali nogometno tekmo enajstoričnik SK Beke Krajine in SK Hajduka iz Karlovca. Dež je mnogo škodil tej igri, kajti gostje so pokazali prav priklupen nogomet. Bili so v tehničnem pogledu mnogo boljše od domačinov in bi bili na suhih tleh prav gotovo absolutno gospodarili na polju. Tako pa so Belokranjci že do odmora z glasno podporo občinstva zabeležili vrsto zgoditkov, zato po odmoru zaradi težkega terena niso več vzdržali. Rezultat je bil 8:2 za domačine. Med njimi se je posebno dobro držala obramba in pa napadalni trio.

Črnomeljski klub je pridno na delu, potrebuje pa nujne pomoči, če bo hotel še dalje gojiti nogomet v teh krajih. Z. B.

»Ilustrovane sportne novosti« št. 43 so izšle. Vsebine: Neukrotljivi temperament je zakrivil prekinitev najvažnejše ligaške tekme. — Hašk je pustil točko v Subotici. — Srečanje dveh Slavij. — Beograjski gledalci nogometa so razočarani. — Silva Palme, naša mlada prvakinja v umetnem drsanju. — 40 letni Mantikas je napovedal, da bo nastopal, dokler ga ne bo zamenjal sin. — Na kongresu v Atenah je bila ustanovljena balkanska plavalna liga. — Kriza v slovenskem ligasu je začasno rešena. — Preveliki handicap na dirki v Zagrebu itd. Vmes je še mnogo prestrga družba in raznih podrobnosti o zadnjih sportnih dogodkih, predvsem o nedavno izgubljeni tekmi proti Nemčiji. Posamezne številke so po 1 din.

Iz življenja na deželi

NOVO MESTO. Kino »Dom« v Sokolskem domu do prikazovalca danes v sredo zvočni film »Gospodar Sahare« (Molk). Globoko znizane cene od 1 do 5 din. Jutri v četrtek predavanje v Sokolskem domu ob 20. »Sedanjí mednarodni položaj«. Predava: g. Andrej Uršič ZKD. (—)

SV. JEDERT NAD LAŠKIM. Ker se prireditev I. efektne loterije Sokolskega društva Sv. Jedert dne 1. t. m. zaradi nastalih razmer ni vršila, bo prireditev iste pravčasno objavljena.

Diplomatski slovar

V zvezi s trgovino nevtalcev v pomorski vojni ter z vprašanji, ki se tičejo izvajanja blokade, čemur sem posvetil svoje poslednje sestavke, sem ostal čitateljem dolžan še razlago o »sodiščih morskoga plena«, ki sem jih že večkrat omenil, ne da bi bil navedel o njih podrobnosti.

»Sodišča morskoga plena«

Ze večkrat sem naznačil tri stopnje kompetenc (pristojnosti ali pravice) vojskujočih se strank v pomorski vojni v odnosih do nevtalcev, odnosno njihovih trgovskih ladij: preiskava, zajetje in zaplenba. Znano nam je tudi že, da postane zajetje trgovske ladje (tako sovražne kakor nevtralne) dokončno ali definitivno šele, ko se spremeni v zaplenbo, a zaplenba pravno nastopi šele po izreku posebnega »sodišča morskoga plena«, ki mora najprej ugotoviti pravilnost postopanja pri zajetju ladje, nakar šele odloči o tem, ali naj pripade državi, katere vojne ladje so izvršile zajetje, bodisi zajeta ladja sama, bodisi ves tovor ali samo njegov del (namreč oni, ki spada pod pojem vojnega tihotapstva) ali pa ladja in tovor. Sodišče morskoga plena ima torej dve nalogi: 1. presoditi pravilnost zajetja trgovske ladje, 2. odločiti o nadaljnjem lastništvu ladje ali tovara, odnosno ladje in tovara skupaj.